

Andreas Daniel Habichhorst Jodocus Wennemar Ostermann

Controversissimum Evae Triverbium [...] Genes. IV. I. tanquam Illustrissimum Fidei Priscorum V.T. Fidelium In Messiam Deum-Hominem Argumentum, Plenius Consideratum, A Variisque Variorum Heterodoxorum Corruptelis Planius Vindicatum, Dissertatione Theologica ... In ... Mekelnburgensium Universitate ... Facultate Theologica approbante, Praeside Andrea Daniele Habichhorstio, S. Th. & Phil. Doct. ac Prof. Ord. suaeq[ue] FCtatis h.t. Decano, Publ. syzthsei ... exponit ...

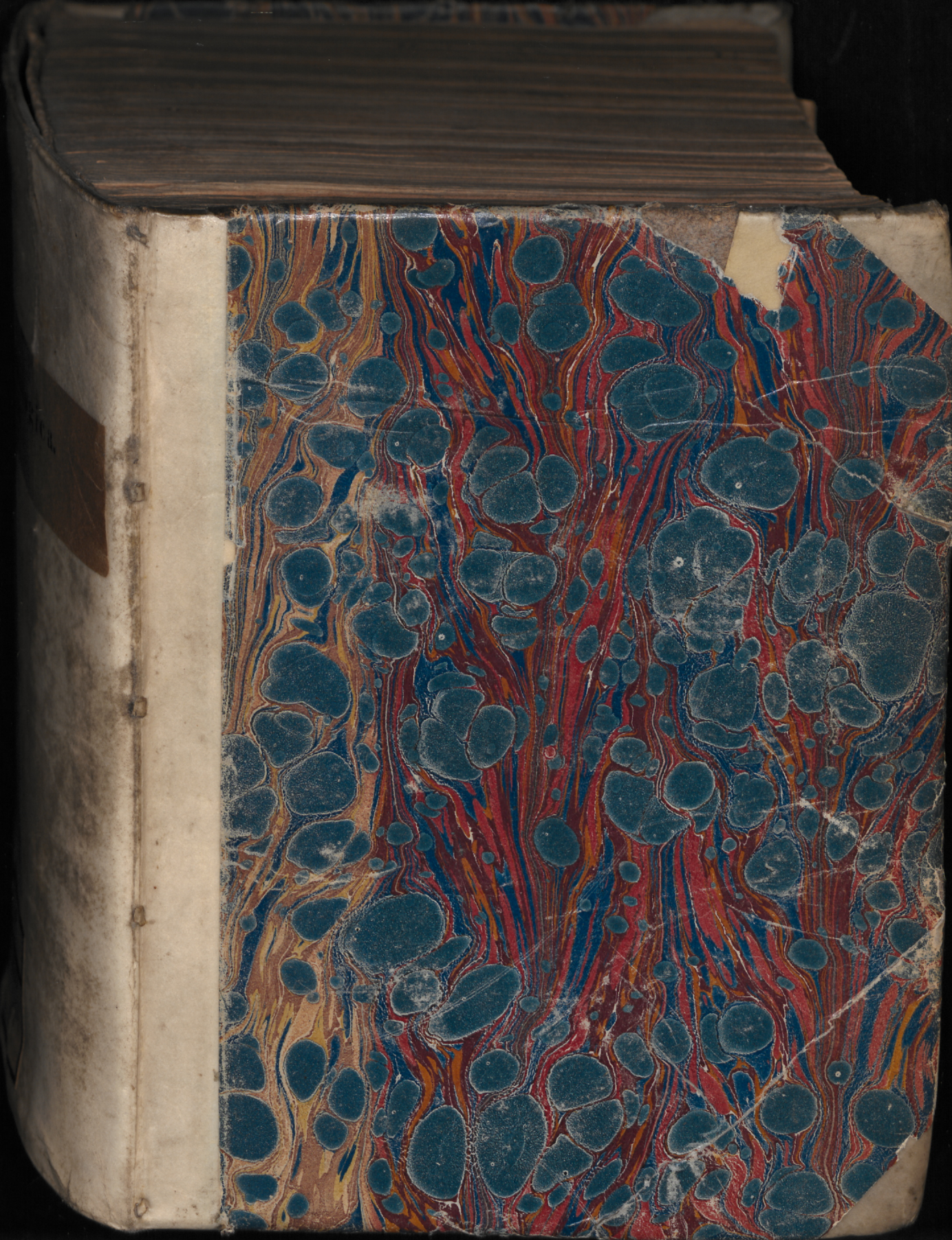
2 : ... ad d. 19. April. hor. mat. 1684. ... Gotofredus Neugebauer/ Vratisl. Silesius

Rostochi: Weplingius, 1684

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756903378>

Band (Druck) Freier Zugang

79

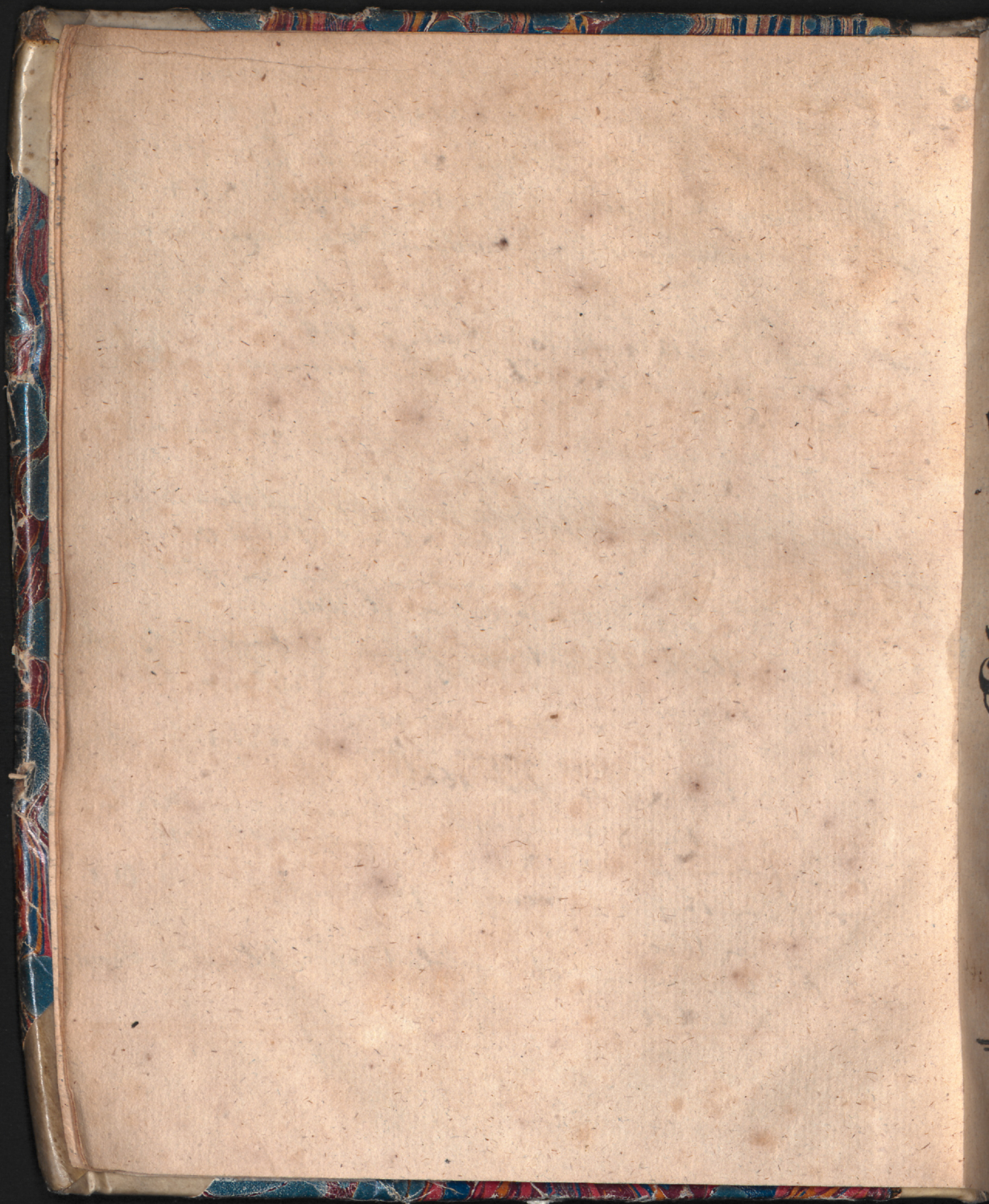
Ja-1092 (19.)

1. Jo. Georgii Hübneri Amundus quod ubi in sua libenter in gittli.
per Pfeiffer, in 30. Marffian fuerit galonum. Witteb. 1795.
2. Lud. Bernh. Kenned Castigationes in Pentateuchum Mertheimense
Jan. Lips 1797. m
3. Jan. Conr. Schraunius de spiritu Del et anima mundi ad Gen 1.
2. Halust. 1799.
4. Jo. Frischmuthus de seditione serpentis antiqui ad Gen III. Lips Jan 1675.
5. Silenanti Andreas Piccini serpentis iste antiquus seductus ad Gal.
1. Lips 1686.
6. Jo. Vericus Heintzferus de peccat serpentis irragata ad Gen III. 14.
13. Feb. 1796.
7. And. Jan. Habich hofius de trimerbis Euae ad Gen III. 1. Feb. 1799.
8. Nicol. Stollerus de ritibus festi expiationum ad Leviticum XVI. Jan. 1799.
9. Henr. Klauffigius de $\pi \gamma \eta$ $\gamma \gamma$ ad Gen XII. 6. 7. Lips. 1797.
10. Jo. Christi. Einicht de manu dextra honorare ad Gen XLVIII. 18. Lips
1797.
11. Friedr. Lebrecht Gohius de LXX palnis in Elinu repentis ad Exod
XIII. 27. et Num XXXII. 29. Lips. 1794.
12. Paul. Schaffhausenius de hirs Azazel ejusque ritibus a lege riffe.
ius ad Leviticum XVI. 7-10. Lips 1796.
13. Godefr. Christo Beckius de donis mortuis hanc offerend in idem
14. Lips 1797.
14. Joh. Gottfr. Laeken akeri commentatio in loca quaedam E. III.
Lipsiae. Halust. 1799.
15. Henr. Critius de Crothi et Melhi Gen 1672 reungit 1684.
16. Jo. Leonh. Beckerbergens de fasciculo viventi ad 4
Jan 1799.
17. Ernst. Friedr. Cobers de Syria Eoba ad 2 Sam VIII. 3. 14. Nkol 1799.
18. Christo. Braunhardus de Micropharis Judaeorum. ad
2. Reg I. XIII. 5. Witteb. 1680.

19. Aggidius Brauchius de vita Rechabeam ad 1 Reg XII. Wittenb. 1683.
20. Christi. Kerckhoffs de Jobi theologia evangelica. Kil. 1607.
21. Christo. Aug. Heumannus de Sphera Africae reginae Gotting. 1716.
22. Jon. Cor. Schraamius de variis contra Christum Dei filium confutis ad
ad Ps. II. lob. Helmsf. 1727.
23. Jo. Frischmuthus de Messia Dei filio ad Ps. III. 7. Jen 1676.
24. Jon. Cor. Schraamius de maiestate Christi. reventoris ad Ps. VIII. Helmsf.
25. Jo. Christi. Heberstrichus de dispensatione et confesse. Ps. XXIII et
2 Lam Cap. XXII. Lips. 1796.
26. Jon. Cor. Schraamius de Christo in extremis crucis angustiis
XXII. Helmsf. 1727.
27. Joh. Frischmuthus de Eli, Eli Lانا Labachlan ad Ps. XXI. Jen 1672.
28. Jon. Cor. Schraamius de triumpho Christi victoris ad Ps. XXIV. Helmsf.
29. Psalm de verbis Christi ultimis morientis ad Ps. XXXI. Helmsf. 1727.
30. 31. Jo. Frischmuthus de unica illa Christi pro reatu se tradente
hymno ad Ps. XL. Jen 1672.
32. Jo. Bernh. Bahnius introductio in אֵלֹהֵינוּ דֵּי יְהוּדָא Region (1717).
33. Jo. Baeth. Bernh. de loquibili gestione sub N. T. concensio.
ad Ps. 172. Act. 1794.
34. Jo. Frischmuthus de primo quod in Messia fidei epigonal character
ad Ps. XI. 1. Jen 1666.
35. Psalm de secundo. tertio et quarto characteres ad Ps. XXIII.
36. Jo. Georgius Abichtus de victoria suum a seculum. ad Ps. XXIII
Lips. 1712.
37. Jo. Frischmuthus de non speranda cura foederis restitutione
ad Jerem. III. 14. Jen 1658.
38. Joh. Phil. Ottermius de mendacis sapientibus ad Jer. VIII.
v. d. g. 10. Lips. 1678.
39. Joh. Anst. - Guesledius de gemis et Davidis fidei Christo ad Jer.
XXIII. 5. 1666. Lips. ad. 1734.

40. Jo. Trifhemuthus de nomine divinis gloriose ad Jerem XXIII. 6. Jan. 1669.
 41. Joan de foedere novo. ad Jerem. XXXI. 31. 32. Jan. 1671.
 42. Joan de Melchetha oculi ad Jerem XLVI. 17. 18. 19. Jan. 1669.
 43. Frider. Ketorius de signatura Sappiracium ad Gen. 1x. 3. 4. 5. 6. Cyp.
 44. Jo. Joffi. Lackmachers de fructibus Nebum repans aureo ad
Dan III. 1. Heluff 1790.
 45. Joan. Conr. Schramm de initiis regi. Christi in his terris in visis ad
Mich. ad Dan VII. 10. 14. 19. 10. Heluff. 1794.
 46. Jo. Trifhemuthus de LXX hebdomadibus earumque divisione ad
Joan IX. 26. Jan. 1671.
 47. Joan de Messiae exifine et Hierosolymae desolatione. ad
Dan IX. 26. 27. Jan. 1672.
 48. Joan. Conr. Schramm de novissimo prophetarum difuc.
visis naticis ad Dan XII. v. 2. Heluff 1794.
 49. Jo. Andr. Guastellius de dominabus egressi ex Bethcehem
ad Mich. 1. 2. Wittel 1670. reus ib. 1681.
 50. Jo. Trifhemuthus de gloria templi secundi. ad Hag. II. 7. 8. 9. 10. 16
 51. Joan de XXX argenteorum pretio quo Messias a Judaeis
annatus est ad Zach. XI. 12. 13. Jan. 1672.
 52. Joan de Messiae confilio eoque in partem unigeniti filii plange.
ad Zach. XII. 10. Jan. 1668.
 53. Jo. Adam. Schertnerus de aspectu Judaeorum in Messiam
transpositum ad Zach. XII. v. 10. reus Wittel. 1795.
 54. Jo. Trifhemuthus de angelo foederis ad Malach III. 1.
Jan. Jan. 1660.
 55. Joach. Christ. Doderius de idololatria gentium ad Sap. 11.
2. Hoff. 1686.

TRIVERBIUM EVÆ

CONTROVERSISSIMUM,

GENES. IV. 1.

tanquam

FIDEI PRISCORUM V. T. FIDELIUM

In

MESSIAM DEUM-HOMINEM

ARGUMENTUM ILLUSTRISSIMUM,
DISSERTATIONE THEOLOGICA

SECUNDA

PLENIUS EXPENSUM PLANIUSQUE DEFENSUM,

in illustri antiquaq; Mekelnburgensium UNIVERSITATE, quæ ROSTOCHI est,

Auspice DEO-HOMINE,

Venerabili FACULTATE THEOLOGICA approbante,

P R Æ S I D E

ANDREA DANIELE

HABICHHORSTIO,

S. TH. & PHIL. DOCTORE ac PROFESSORE ORDINARIO,

publicæ *ouçhçæ*: Academicæ

In novo Auditorio Majori

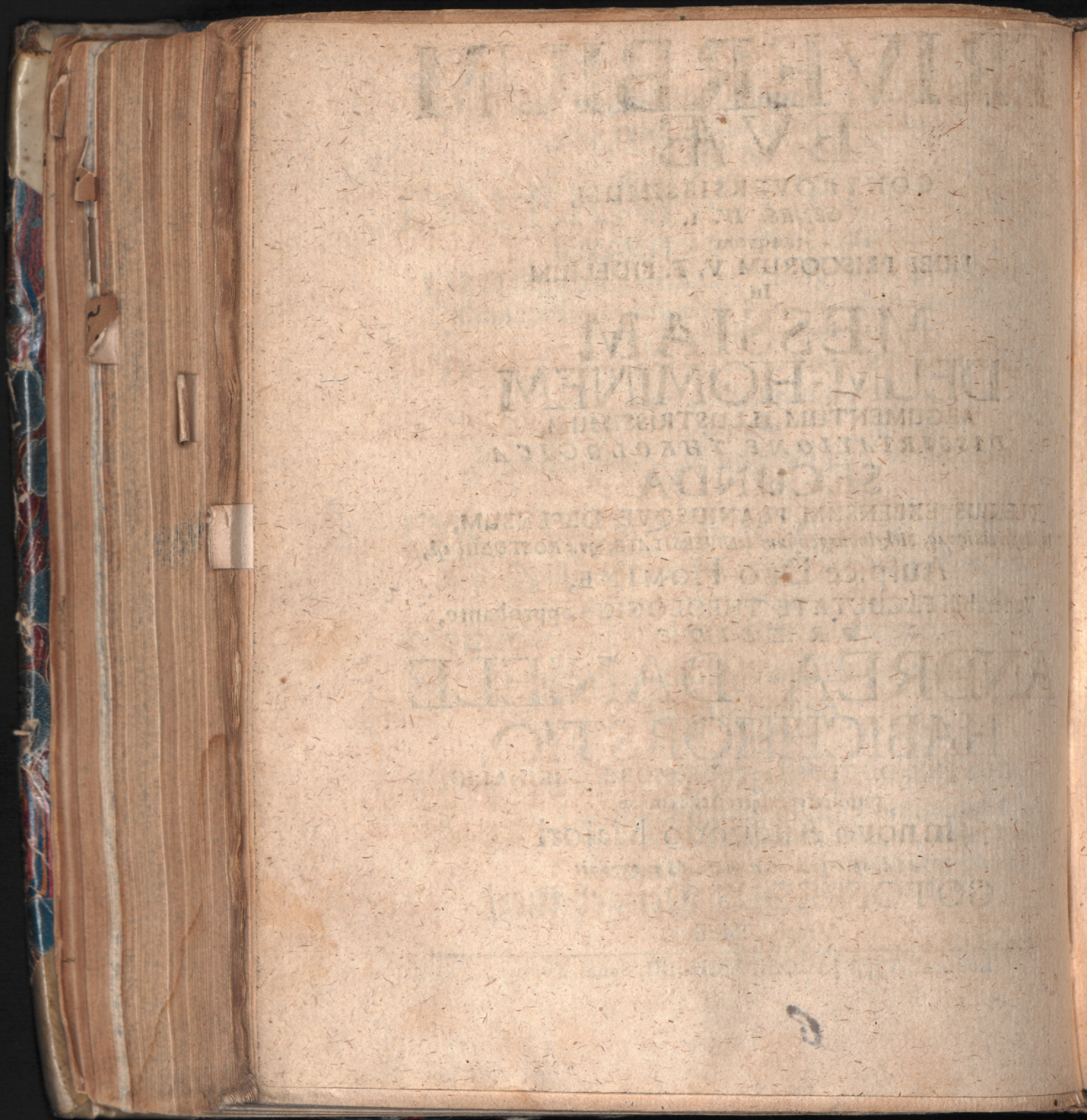
ad d. 19. April. hor. mat. 1684. exponit

GOTOFREDUS Neugebauer/

Vratisl. Silesius.

Rostochl, Typis JACOBI RICHELII, Senat. Typogr.

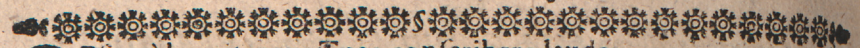
6

Perge placere bonis, Domino sic perge placere,
Virtutis fructus sat cito ritè metes.

Cum voto felicissimi progressus pauca haec add.

M. JOHANNES MAURITIUS POLZIUS,
ad S. Johannis P.

O bicurè breviterqve Tuas conscribere laudes
Ipsa, prout fas est, res negat atqve vetat.
Longius &, quamvis vellem, perscribere carmen
(Ignoscas quæso) plurima jam prohibent.
Sat proluxa tamen tua laus, quod, svavis Amice,
De re non minimâ verba, dilerta facis,
Unde capis quæstus fruâu durante per annos,
Sicqve tenes verum ritè *Virum Dominum*.
Gratulor &, fausto sacrum, precor, omine vertaq
Hoc studium, studii præmia sintqve Tui,

*Gratulab;
Amico suo*

M. DANIEL Zigmann/Rig.Liv.

Was Even Meinung sey/ da sie ihr erstes Kind/
Den Kain/ bracht herfür/ und sprach dabey geschwind:
Ich hab den Mann den Herrn! das wird hier aus dem Grunde
In dieser Schrift gezeigt/ und mit gelehrtem Munde
Von dir/ mein werther Freund/ beschûzet und gelehrt.
Bleib in der Tugend-Bahn/ so wirst Du seyn geehrt!
Es hat die Tugend Dich von Jugend auff regieret/
Die auch nachgehends DICH zum Zweck der Ehren fûhret:
Fahr glücklich allezeit/ betrachte fort und fort
Mit Fleisse/ wie du thust/ des Höchsten theures Wort/
So wirstu ferner seyn der Eltern Lust und Zierde.
GOTT segne deinen Zweck/ erfülle die Begierde.

*Dieses wünschet von Herzen dem Herrn Respondenti
Reugebauren/ als seinem sonder ers werthem Freun-
de schuldiger maßen*

JACOBUS Burgmann/Pom,
S. S. Th. Stud.

Magnam omnino desiderium fuisse, quod ad Messiam s. Seminis benedicti, in Paradiso jam promissi, adventum agebat merito, qui prisco vixere aeo, fideles, ut vel inde etiam Messias verè dici mereatur **מְדוּרָה** sive desiderium h. e. desideratissimus Hagg. 2. 8. vel **מְדוּרָה כָּל** i. e. totus ipse res appetibiles s. desiderabiles Cantic. 5. 16. sacra passim historia testatur. Sanè enim ipsa **πρωτομηνια** Evasuo jam tempore tenerrimo adventus hujus urgebatur desiderio, quando Cainum pariens sua sic ora resolvebat: **קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה**, genui virum Dominum. Quod effatum, cum sic satis sit momentosum & controversum, utut verborum numero planè exiguum, si enixius paulò pleniusque consideraverimus, idemque *illustrissimum fidei Eve in Messiam, DEUM - Hominem, continere argumentum*, planius consilio fontis Ebraei, ostenderimus, non omnino nullum capere nos posse operæ nostræ fructum existimavimus. Fontis inquam Ebraei consilio: Hoc enim destitutus neque certus ipse desensus usque loci hujus & similium esse, neque **ἀνυπόστατος ἐλέγχων καὶ ἀπιστομίζων** valebit. Ut vel hinc appareat, quàm necessaria Theologo sit exquisita Ebraicorum cognitio, quàmque horum metignarus vel leviter illis instructus, utut ceteroqui sit acutissimus & disertissimus, non possit non in interpretandis Scripturarum V. T. locis, tanquam in nocte illuni errare, &, dum optimam sese interpretationem sequi opinatur, pessimam amplecti. Et hoc ipsum multis quoque Interpretibus circa præsens contigisse effatum, ex Dissertatione præsentis sic satis apparebit. Ne verò **ἀμετρίως** procedamus, duabus præcipuè sectionibus considerationem loci includemus, & prior quidem *genuinum loci SENSUM*, posterior verò *orthodoxum ejus USUM* evolvet. Cui conamini nostro gratiam & Spiritum Messiae DEI-Hominis, quem Eya desiderabat, de notè **ומלבנו** precamur.

A

SE-

SECTIONIS I.
De
GENUINO LOCI SENSU
MEMBRUM I. תרגומא דאשמו
Punctum I.

Varias recenset Versiones.

§. 1. Genuinum verò Loci SENSUM indagaturis tria præcipue
tribus omnino Membris evolvere incumbit. Et quidè Membrum I.
תרגומא דאשמו varias Loci versiones & interpretationes recen-
sebit hujusque varietatis causam præcognoscat. 2. תרגומא דאשמו
pro instruendo & adstruendo genuino sensu locum Gramatico-
Philologicè & Logicè resolvet, pluribusque argumentis cum ex
analyli tum aliade petitis genuinam interpretationem firmabit
3. תרגומא דאשמו adversas falsasque interpretationes destruet no-
stramque ab exceptionibus liberabit.

§. 2. Quàm varias verò interpretationes Locus hic sit nactus, pri-
mò variæ ejus Versiones ostendunt, quæ hic sequuntur.:

Targum Onkelos reddit: קנתי גברא מן קרם יי
Acquisivi virum à conspectu Domini.

Targum Jonathan habet: קנתי גברא ית מלאכא דיהו
Acquisivi virum Angelum Domini.

Versio Syriaca: קנתי גברא למרוי
Acquisivi Virum Domino; alii reddunt Dominum.

Versio Arabica: *Jam accepi Virum à DEO velex parte DEI.*

Versio Samaritana: *Acquisivi hominem à Jehova.*

Versio Græca: Ἰὼν LXX. ἐκλήθη μὲν ἀπὸ πατρὸς Ἰησοῦ
quam interpretatur sequens

Vers. Latina Vulg. Possedi Virum per DOMINUM.

Vers. Germ. Lutheri. Ich habe den Mann den Herrn.

Vers. Belgica; Ich hebbe eenen Mann van de Heere verfrege

Punctum. II.

*Versionum harum varios Sectatores pluresque
Loci interpretationes refert.*

§. 1. Variantes hæc versiones varios quoque nactæ sunt Patro-
nos vel Sectatores pluresque interpretationes. Et quidem Chaldaï-
cara

ducit (inferius M. 3. punct. 1. retundenda) quibus eorum quoque
versionem probare videtur, qui reddunt à Domino, præcipue Chal-
daicam Onkelosi. Quid? quod ibid. p. 168. peculiarem loci nostri
versionem exhibet, qua quidem cum Autoribus præced. §. nomi-
natis וְעִם דְּיְהוָה vertit cum Domino; sed tamen novis omnino
dictisque Autoribus nunquam audit utitur telis, dum vocem וְעִם
propriam primogeniti Evæ nomen; Cain verò Appellativum
esse contendens, hunc locum ita vertit: genui Isum cum bono Deo.

§. 5. His Versionibus & interpretamentis contrariatur Calvinus
& Paræus, item Syriaca juxta nonnullos: quasi Mater filium Deo
tanquam primitias sui generis offerat; vel quasi Eva lapsus sui me-
mor significare voluerit, hunc Cainum fore, qui posthac me-
lius DEUM sit culturus, quam quidem Parentes. Quamquam
alii putant וְעִם h. versionis Syriacæ non necessariò esse Dativi, sed
sæpissimè etiam Accusativi notam.

§. 6. Lutherus in Germ. Bibliis à se editis, etiam ultimâ cor-
rectione, per Genitivum expressit. Ich habe überkommen dem
Mann des Herrn. Quod in comment. Germ. ad Gen. Tom. 4.
Jen. exponit: den Man Gottes oder mit Gott q. d. Virum à Domino
mihi promissum, uti explicat in Comm. Latino, promissum sc. in il-
lo Gen. 3. 15.

§. 7. Alii denique rectius cum Targum Jonathan per Accu-
sivum reddunt, ut h. l. sit Appositio inter præcedens appellativum
 וְעִם & nomen divinum וְיְהוָה , hoc sensu: possedi virum Dominum, q.
d. jam ego per generationem possideo semen illud mulieris, Virum
illum caput serpentis contritum, qui adeo non tantum homo sed
& Deus est. Quam Versionem & sententiam amplexus est Lutherus
in explicatione ultimorum verborum Davidis, quæ deinceps etiam
Bibliis ejus inserta fuit. Et licet eandem Calvinus & Asseclæ ejus
Junius, Paræus, Piscator, Drusus, Rivetus, Sixt. ab Amarna, item
Angli, Tigurini, Genevenses aliique acriter perstringant & rejiciant;
nostrates tamen Theologi & Philologi מנאדם ; Lutherani, Ger-
bardus, Glassius, Helvicus, Franzius, Waltherus, Dn. D. Calvinus Dn.
D. Varenus, Dn. D. Wasmuthus, aliique mutatam loci versionem
gravissimè defendunt. Quamquam Hakspanius varias intulit
sententias, in Notis Theol. & Phil. ad h. l. nihil est ausus decidere, sed

sed sententiam suam maluit suspendere his verbis: *Ego in tanto
sententiarum divorcio amplius cogitandum censeo.*

§. 8. Neq; dissimulandum est non omnino nullos ex nostratibus
versionem hanc quidem facere suam, non tamen probare communi-
orem illam versionis hujus interpretationem, quod Eva, cum hæc
verba pronunciaret, Cainum putaverit esse illum Virum-Deum,
s. promissum Messiam, sed opinari, Evam cum enixa esset filium
suum primogenitum, recordatam Messie sibi & marito suo promissi,
qui futurus esset, *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ* s. I. vir Jehova, statuisse, quod et si illum
in carne non videret, *possideret tamen in vera fide aliquando futu-
rum Virum-Jehova*, ideoque consilium hoc cepisse, ut filio huic suo
boni omnis causâ nomen imponeret *Cain*, tanquam perpetuum fidei
sue testimonium, q. d. *Ego scio me verâ fide possidere* alium aliqve ma-
sculum virum, ipsum scil. *Jehova*, qui non sit tam infirmus puer, ut
est hic filius meus &c. Sententia hæc est *D. Seb. Schmidii* ap Ar-
gent. Prof. in Colleg. Bibl. p. 1. p. 157. quam *D. Calovius* in Bibl. illu-
str. commendat. Eidem quoque in dubiis suis vexatis assentiri vide-
tur *D. Pfeifferus*.

Punct. III.

Varietatis versionum harum & interpretamento- rum causam præcognoscit.

§. 1. Causa verò tot tantopereque variantium versionum &
interpretationum præcipua est varia Ebrææ & momentosâ in
hac controversia particulæ *אֵל* acceptio, ejusdemque genuinæ signi-
ficationis & constructionis ignoratio; quam adeo causam hic sta-
tim præcognoscere & quomodo laudati Interpp. eandem accepe-
rint indigitare, atque ita accessum ad *אֵל* *אֵלֹהִים* præparare
haut pigramur.

§. 2. Onkelos enim, Arabs, Samaritanus & Belga, item
Junius, Tremellius, Piscator & alii præced. puncto §. 1. nominati,
reddentes à *Domino*, putant *אֵל* respondere hic *אֵלֹהִים*, ex, vel
dari hic ellipsin literæ consignificativæ *אֵל*, ut positum sit *אֵלֹהִים* pro
אֵלֹהִים, productis locis Deut: 34. 1. 2. Reg. 23. 35. collato cum Deut. 15.
2. 3. Jer. 51. 19. Gen. 44. 4. &c.

§. 3.

§. 3. LXX. Vulgatus, Grotius & alii eodem puncto. §. 2. allegati reddentes: *per DEUM*, opinantur esse *præpositionem* & significare *per*.

§. 4. Alii v. scilicet *Ebraei & Christiani* præced. puncto §. 3. citati R. Sal. Jarchi, R. Sal. ben Melech, Arias Montanus, Drufius, Sixtinus ab Amama, Ravius &c. vertentes *cum Domino* existimant *DN* hic esse *præpositionem*, idemque valere quod *cum*. Calvinus v. & Paræus interpretantes *Domino*, putant *DN* h. l. esse *Dativi* notam.

§. 5. Lutherus in Germ. Bibliis à se editis reddens: *Ich habed den Mandes Herren* arbitratus est *DN* Genitivi esse notam vel *Accusativum* pro Genitivo positum.

§. 6. Targum v. Jonatham & Lutherus in Expl. ult. verb. Dav. aliique *γυναικας* Lutherani §. 7. adducti, vertentes: *posse di Virum Dominum s. Angelum Domini*, particulam *DN* pro *Accusativo* nota, quæ duo substantiva, alterum appellativum *DN*, alterum proprium *—*, per appositionem hic conjungat, acceperunt: quibuscum & nos facimus, jamjam sequenti puncto 1. membri 2. particulæ hujus ceterarumque; vocum genuinam significationem & acceptionem exposituri.

M E M B R. II. *ναταραδασιν*
instruens & adstruens.

Veram & genuinam Loci interpretationem.

Punct. I.

Locum Grammatico-Philologicè resolvit.

§. 1. Visis hactenus variis loci versionibus & interpretationibus, causâque varietatis præcognitâ, nunc ad *ναταραδασιν* procedentes, causam illam varietatis, exponendo genuinam dictæ particulæ *DN* significationem & constructionem, præscindemus, proque instruendo & adstruendo magis magisque Loci sensu genuino, ipsa etiam Loci vocabula Grammatico-Philologicè resolvemus, mox ad Logicam Analysin progressuri, & hinc plurimum argumentorum pro genuina Loci interpretatione militanti-um aciem instructuri.

§. 2. Cum ergo in solida particulæ hujus *Ebraicæ* expositione

one

one tota ferme controversi sensus cardo vertatur, ante omnia
 illam, antequam ipsas Triverbii voces resolvamus, breviter in-
 stituemus. Nam (1) praecipue & regulariter particula illa
 אִתְּ, post verbum Activum s. transitivum immediate posita, est *Accu-*
sativi casus nota: quomodo septuagies fere septies à primo Gen-
 Cap. usque ad 5. incluf. & millies alibi adhibetur. Exceptionem vide
 seq. n. 3. in Nota. (2) Quod si verò duobus Substantivis, quorum
 alterum est Appellativum, alterum v. plerumque Proprium, post
 Activum, à quo reguntur, interposita fuerit, ordinariè importat
Appositionem Accusativorum. e. c. Gen. 26. 34. אִתְּ אִשָּׁה אִתְּ
 וַיְהוּדִיתָ & duxit uxorem Juditham. Vid. plura seq. punct. 3. §. 3.
 (3) Cum Verbo intransitivo s. Neutro constructa est *praepositio* & va-
 let idem quod אִתְּ cum e. g. Gen. 5. 22. אִתְּ אֱלֹהִים אֲמַלְכָה
 ambulavit cum DEO. 2. Sam. 7. 12. Occumbes אִתְּ אֲבוֹתַי cum
 Patribus tuis, quod Gen. 47. 30. exponitur per אִתְּ. conf. Gen.
 6. 9. c. 44. 4. Exod. 1. 1. 2. Sam. 15. 11. c. 19. 31. Ps. 143. 2. &c. Ubi
 notandum quod quidem post verbum quoque Activum talis con-
 singat positus אִתְּ pro אִתְּ cum; verum nunquam nisi (α) *medi-*
ante alio nomine (licet aliquando paululum trajecto) vel prono-
 mine affixo, cum quo verbum Activum jam est constructum e. c.
 Jes. 28. 15. pepigimus fœdus אִתְּ מוֹת cum morte, unde mox ex-
 ponitur per אִתְּ, cum ibid. additur אִתְּ שְׂאֵל & cum inferno Gen
 43. 1. אִתְּ אֲנִי אֲכַלְכֶּם ad comedendum cum Ebra-
 is panem. Gen. 15. 18. &c. Item Jes. 63. 11. אִתְּ רֵעִי צִנְנוּ
 educens eos cum pastoribus gregis sui (β) nisi cum affixis prono-
 minimalibus e. c. Gen. 9. 10. 11. אִתְּ בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאִתְּ
 אֲחֵרֵיכֶם אִתְּכֶם אֲחֵרֵיכֶם fœdus meū vobiscum & cum semine vestro
 post vos. (4) Interdum quoque post verba copia & inopia neutra
 & passiva, item post alia neutra *ellipticè* ponitur pro אִתְּ a, ex,
 quod cum verbo Activo nunquam obtingit; si v. obtingat, cer-
 te aliud nomen vel pronomem, cum quo verbum Activum jam
 est constructum, intercessit, e. c. Ezech. 10. 4. אִתְּ הַבַּיִת הַזֶּה
 וַיְמַלֵּא אִתְּ הַנֶּבֶל וַיִּמְלֵא אִתְּ הַנֶּבֶל מְלֹא הַכְּבוֹד יְהוָה
 Et impleta est domus à nube & atrium plenum fuit à splendore gloria Domini. Conf. Jer.
 6. 11. Joel. 2. 19. &c. §. (5) Saepe etiā Passivis & Neutris juncta notat *Nomi-*
nati

2
 2
 23
 45
 19
 182
 12
 3
 4
 8
 1
 2
 3
 16
 11
 10

partiti e. c. Gen. 17. 5. Non vocabitur ultra שמוך אה nomen eorum; sic
 Gen. 18. Exod. 10. 8. Nehem. 9. 29. Dan. 9. 13. &c. (6) Rarius juxta non
 nullos etiam Genitivum notat e. c. Jef. 11. 9. *p lena est terra ירוך*
יהוה אה cognitione Domini, Deut. 10. 12. ירוך אה
ad timorem Domini Num. 10. 2. Et erunt ערה ולמסע ערה
אמחנור אה ad convocacionem caeus & ad translatio-
nem castrorum (turmarum) Ezech. 17. 9. אה אה
sublationes ejus. Sed rectius his aliisque in locis Accusativum per
 Ebraismum statuitur pro Genitivo positus, ita ut nomen Verbale
 five absolutum, ut ערה רעה cognitio Jef. 11. 9. five constructum, ut למסע
 translatio Num. 10. 2. mediante particulam אה (ordinarie Accu-
 sativi notam) regat verbi sui casum sc. Accusativum, & sic expona-
 tur: *cognitione Dominum i. e. Domini vel cognoscendo Dominum*
 Jef. 11. 9. *Ad translationem castra i. e. castrorum, vel ad transfe-*
 rendum castra. (7) Cum praefixo מ idem notat quod simplex מ
 vel מן i. e. a, ex. e. c. Gen. 25. 10. קנה אברהם מאת בני חרם
emie Abraham a filiis Cheth Jef. 54. v. antep. מן אה
me (8) in compositione cum Affixis levibus, particulae hujus vo-
 calis ordinariam Tere in Cholem, & cum Affixis gravibus in Segol
 mutatam, est Accusativi nota. אה אה vos; sed mutato
 Tere in Chirek & dagessato cum Affixis, notat praepositionem
 cum. Conf. l. c. Gen. 9. 10. 11. quoniam & rarius in hac significa-
 tione reperitur cum Cholem: אה אה mecum Jer. 20. 11. &c.

§. 3. Has certe particulae hujus significationes & constructio-
 nes haud curate discernentes; sed imperite confundentes plurimi
 Interpp. tam varie, ut supra relatam est, hunc locum verterunt,
 atque a genuino loci sensu tantopere abuserunt. Nostra vero sen-
 tentia hic nulla alia particulae hujus acceptio & constructio lo-
 cum habet, quam prima & secunda, quam post Activum (uti hic
 קניתי i. e. acquisivi generando vel genui) posita semper & regu-
 lariter notat Accusativum, imo & duobus Substantivis post Acti-
 vum interposita (uti hic inter אה אה) ordinarie importat
 Appositionem duorum Accusativorum, ut sit sensus: *genui Virum*
Jov Jehovah. Quam loci interpretationem & particulae אה con-
 structionem solide paulo post adstruemus & defendemus, cum
 ipsarum quoque trium hujus effati vocum Analysis praemiserimus.

§.4. Primâ autem vox קניתי, quæ est i. pret. Kal. commu-
 nis pro קנה mutata sc. 3. R. ה ante ה præteriti in י, est à R. קנה
 quæ significat *acquisivit, comparavit* (quocunqve modo id fiat) &
 cum ex acquisitione sequatur possessio, significat etiam *possedit,*
in potestate habuit. Cum autem varii dentur modi, quibus ac-
 quiri comparariqve res aliqua potest, hinc verbum illud primò &
 per se nullum significare modum & rationem potest; sed rationes
 istæ particulares ex natura & conditione rerum, quibus applican-
 tur, vel ex substrata materia sunt cognoscendæ. Quandoquidem
 ergo alia per *creationem*, alia per *generationem*, quædam per *em-*
issionem, nonnulla per *redemptionem*, alia deniq; aliis modis compa-
 rantur & acquiruntur, hinc pro materia illa substrata Radix ista,
 ceteroqvi indifferens, determinatam significationem fortitur.

§.5. Modò enim significat *creavit*, quando sc. de cœli ter-
 ræqve conditore adhibetur, e.c. Gen. 14. 19. 22. קנה שמים וארץ
possessor (creator) cœli & terra LXX. ἔκτισεν, Vulg. qui crea-
vit. Modò *generavit* i. *acquisivit generatione*, quando sc. de ge-
 neratione vel nativitate alicujus usurpatur, uti h. 1 & Prov. 8. 22.
 quem locum, sic satis illustrem nostrumqve simul illustraturum,
 quin urgeamus & nonnihil consideremus, facere non possumus:
 In eo enim usus hujus verbi satis emphaticè, in alia quidem per-
 sona, in eadem tamen conjugatione Kal, inqve eodem tempore
 & numero occurrit, quando Sapiaentia increata Filius Dei, de se
 sibi sic loquitur: קניתי ראשית דרכי Dominus posse-
 dit (generavit) *me initium via sua.* Quod vero hæc verba non
 sint intelligenda de possessione extrinseca sed intrinseca, non de pos-
 sessione per *creationem* propriè dictam (quomodo Arius olim e-
 jusq; Sæctatores, Deitatem Christi nequiter impugnaturi, locum
 exposuerunt, eamqve creationem Filii Dei à Patre ex Græca τῶν
 LXX. versione probarunt, quæ Ebraum קנני vertit: ἔκτισέ με i. e.
creavit me, cum maximo præscorum Ecclesiæ Patrum incommo-
 do: quippe quos tanquam ἀνεβέβης illa LXX. viralis versio ni-
 mium sollicitavit; quanquam Græca versio non adeo hic errasse,
 uti quidem vulgo putatur, sed vocem ἔκτισεν κατὰ γενεαίαν & im-
 propriè pro *generavit*, quomodo & Latini dicunt: *sortes creantur*

B

(16)

i.e. generantur) fortibus accepisse, imò nec corrupta hic versio illa, ut *ἐκ τῆς* positum sit pro *ἐκ τῆς*, videtur: cum iidem LXX. idem verbum *תָּנַח* Gen. 14. 19. reddiderint per *ἠλάξεν*, & verbum *ἠλάξω* non in Activa sed: media voce usurpetur: quomodo non tantum reliqui Interpp. Græci Aquila & Theodotio l. c. medium *ἠλάξωμαι* adhibuerunt, sed ipsietiam LXX. *תָּנַח* h. l. reddiderunt in media voce *ἐκ τῆς* - conf. Dispp. nostræ de *Melchisedeco* ad Gen. 14. Sect. 1. cap. 3. m. 4. Disp. 5.) sed de possessione vel acquisitione per *generationem* sint accipienda, tum ex contextu tum aliunde satis probatur: Sapientia enim divina non est creata, neque creatio fuit ante creationem, antequam Deus quicquam faceret à principio, neque creatio ab æterno est constituta antequam terra fieret &c. quæ tamen omnia l. c. de Sapientia divina prædicantur.

§. 6. Modò significat *emit*, cum de *emitione* adhibetur, sive illa fiat *argento* similive pretio Gen. 25. 10. 2. Sam. 24. pen. sive *frumento* Gen. 47. 23. sive *jure consanguinitatis, affinitatis & conjugii* Ruth. 4. 9. sive *jure laboris & industria* Prov. 4. 15. sive alio quocunq; modo Lev. 27. 24. Modò idè est quod *redemit*, quando materiæ redemtionis applicatur Exod. 15. 56. Modò cum *emitione* connotat *educationem*, cum de comparatione s. acquisitione hominis à puero facta adhibetur. Ita à quibusdam exponitur locus Zach. 13. 5. quia homo *תָּנַח* comparavit (educavit) me à juventute. Sic Deut. 32. 6. Jes. 1. 7.

§. 7. Sicut ergo ex tot locis jam productis abundè claret, verbum *תָּנַח* secundum substratam materiam & secundum varios, quibus aliquid acquiritur, modos, varias fortire significaciones; sicut & l. c. Prov. 8. de divina & æterna generatione adhibetur: ita & h. l. significare *acquisitionem per generationem* humanam sive per nativitatem temporalem & consequenter *possessionem* ex generatione ortam, materia, cui h. l. applicatur, satis superq; ostendit: Adam enim in proximè præcedd. verbis (1.) dicitur *cognovisse Evam*, & hæc ipsa (2.) perhibetur *concepisse* ex conjugali cognitione, & deinceps (3.) peperisse *Cainum*, simulq; (4.) edito in lucem factu suo dixisse *תָּנַח*.

§. 8: Similiter vox secunda *שָׁנָה* varias in scripturis significaciones habet. Nam (1.) *proprie* & in genere quidem aliquando ad re:

ad representandum sexus discrimen in quacunqve etiam animarum
 tum specie, adhibetur, conf. Gen. 7. 2. precipue tamen & commu-
 niter de homine usurpatur, cum in genere, sine certæ conditionis
 vel ætatis respectu, tum in specie de marito Gen. 3. & sic ei opponi-
 tur nomen (ab אִשָּׁה derivatum) אִשָּׁה mulier (2.) Synecdochicè
 (ut & distributive) pro homine sine sexus respectu, ita ut *Viros aqve
 ac feminas* includat, accipitur & exponitur per *quisq;* &c. e. c. Pl. 1.
 1. Pl. 32, 1. Pl. 102. 1. Jer. 17. 5. 7. Joel 2. 7. 8. &c. & sic cum אָדָם vel
 אִשָּׁה universalem negativam significare solet. Quomodo in spe-
 cie exponendus est locus illustris Jer. 63. 3. ubi Vulg. *Et de gentibus
 non est VIR mecum & calcabo illos.* Rectius: *non est homo vel quis-
 quam* (h. e. neqve vir neqve mulier) *mecum.* Ut adeo ridendos
 se propinent indocti Monachi, qui vulgatâ freti locum ita inter-
 pretantur: *Verum est Domine, quod non fuit Vir tecum; sed mu-
 lier (Virgo Maria) unâ tecum est in passione.* Contra Judæi,
 non observatâ hac Synecdoche vel Ebraismo per artem Cabalisticam
 ex literis finalibus loci hujus וְאִשָּׁה אִשָּׁה אִשָּׁה אִשָּׁה
 h. e. *Ex gentibus non quisquam mecum & calcabo eos,* ostendere
 conantur h. l. etiam mulieres includi vel à redemptionis opere ex-
 cludi: finales enim productorum jamjam verborum literæ efficiunt
 vocem אִשָּׁה i. e. *ex mulieribus* sc. non est ulla mecum (3) Speci-
 aliter sumitur per *strenuo*, qui virili animo s. virtute & potentiâ
 præditus est, e. c. 1. Reg. 2. 2. 1. Sam. 26. 15. Et sic opponitur ipsi vox
 אִשָּׁה Pl. 4. 3. Jer. 2. 9. Prov. 8. 4. quæ *vililitatem & fragilitatem*
 connotat Pl. 118. 6. Sic & contradistingvuntur filii אִשָּׁה i. e. magnatum
 divitumq; filii אִשָּׁה i. e. plebejorum & pauperum Pl. 49. 3. Pl. 4. 3.
 Conf. & 1. Reg. 13. 1. Deut. 33. 1 ubi applicatur viro DEI & insigni Proph.
 §. 9 Ex his autem vocis hujus acceptionibus optimè h. l. qua-
 drat illa, qua *hominem & Virum fortem eximiumqve, virtute &
 potentiâ præstantem* notat. Adeoq; Eva non vocem אִשָּׁה quæ *ter-
 renum fragilemqve* hominem, neq; אִשָּׁה, quæ *infirmum*, neqve
 אִשָּׁה quæ *oppressum*, neq; זכר quæ *masculum sexumq;* conno-
 tat; sed insignem hanc vocem אִשָּׁה adhibens, utiqve eximii quid
 respexisse certum est. Certè enim qui caput serpentis contereret
 & genus humanum ex potestate Satanæ liberare debuit, ille fortis
 eximiq; & præstantis Viri, s. yri DEI, imo DEI ipsius nomen meretur.

Ba

Hinc

Hinc etiam Christus $\chi\sigma\chi\omega$ $\epsilon\zeta\omega\chi\omega$ Vir à Deo appellatur Act. 22. 2.
 & Dominus Vir belli Exod. 15. 4. conf. Act. 17. 31. Joh. 1. 30. Non
 igitur facimus cum *Sixt. ab Amama*, qui vocem hanc de prole
 mascula, h. e. filio cum *Mercero & Drusio* exponit, rationis loco ad-
 dens, quod ejusmodi partus longè gratior sit, quàm si femella in-
 lucem produisset, q. d. possideo masculum DEI auxilio, non femel-
 lam. Laudamus contra Cabalistas, alibi quidem sæpe leves & fal-
 laces, hic tamen graves ac veraces, dum varia in hac voce mysteria
 quærent, dicentes talem $\psi\alpha\iota$ in hac voce indigitari, qui humeris
 suis portet ψ, γ, ψ , h. e. $\psi\alpha\iota$ terram, $\psi\alpha\iota$ mare $\psi\alpha\iota$ cœlum,
 quiq. sit $\alpha\iota\alpha\iota$ sustentator s. Dominus, $\psi\alpha\iota$ Deus, $\psi\alpha\iota$ Omnipor-
 tens &c. conf. Gerhard. in Comm. super Genes. ad h. l.

§. 10. Antequam verò hinc ad tertiam ultimamque vocem ab-
 eamus, facere non possumus, quin *Ravi* quoque diversum hic de
 voce $\psi\alpha\iota$ sentientis, supraque m. i. punct. 2. §. 4. nominati, opi-
 nionem hic notemus. Ille enim in Annot. ad versionem capitis, 4.
 Genes. à se adornatam & Disputationi de *Rubenis Dudaim* annexam
 p. 160. existimat vocem $\psi\alpha\iota$ h. l. non esse *Appellativum* sed *propri-
 um* Nomen, adeoq. primogenitum Evæ nomine proprio dictum
 fuisse $\psi\alpha\iota$ sive *Isum*, appellativo autem $\psi\alpha\iota$ s. *Cainum* h. e. *deplora-
 randum* s. sceleratum, quippe futurum parricidam (at sit à R. $\psi\alpha\iota$ la-
 mentatus est, unde $\psi\alpha\iota$ lamentum, $\psi\alpha\iota$ lamentatio) illudque no-
 men & epitheton Evam ipsi jam in partu non imposuisse, nedum
 à prima Triverbii hujus voce $\psi\alpha\iota$ derivasse, sed ignaram quidem
 at præfagam mali, aliud agendo, in media gratulatione, primis
 tribus literis *Kan* in *Kanithi* pessimo omni *Kain*, non vero ejus
 Nomini proprio præluisse; omen vero illud *Kain* demum infra
 v. 25. Gen. 4. post parricidium ei reddidisse & confirmasse. Ut adeo
Cainus, juxta *Ravium* l. c. p. 164. & 167. non tantum Epitheton, titu-
 lum & agnomen *Kain* per scelestos mores, post nomen verum *Ish*
 (quod ipsi Mater imposuerit) adeptus fuerit; sed etiam in *Kain* &
Kanithi mera tantum sit allusio paronomasiæ (quam in nominibus
 indendis sæpe e. c. Gen. 5. 29. adhibitam putat) Evæq. ignara prælu-
 sio maliq. præfagium.

§. 11. At verò cum (1) inductio aliorum Scripturæ Exemplorum
 commonstret, quod nomen verbo $\psi\alpha\iota$ vel $\psi\alpha\iota$ i. e. peperit, post
 positum.

positum (nisi numerum vel sexum exprimat) ubi vis soleat esse proprium infantis recens nati nomen: conf. hoc ipso cap. 4. Gen. vers. 17. 20. 22. c. 22. 24. c. 15. 32. c. 36 4. 5. Exod. 6. 20 23. 25. Num. 26. 59. 1. Paral. 2. 17. 19. 21. 24. 29. 35. 48. 49. 2. Paral. 17. 20. &c. Unde & Ebraei ad verba Genes. 4. 1. *Et concepit & peperit Cainum*, ita scribunt: *ident est ac si dixisset*, ותלך בן ותקרא את שמו קין כי אמרתי קניתי איש את יחיה וכן ותלך את חנוך ודברי חנוך וכו' h. e. *Et peperit filium & vocavit nomen ejus Kain, quia dixerat: Kanitibi, ac qui fevi &c. Et sic intelligendum est quando infra v. 17. dicitur: Et peperit Henochum: cujusmodi exempla in hac sectione inq; aliis locis occurrunt plurima*, Et (2) collatio nominis Caini cum nomine *Habel* v. 2. 3. 4. 8. 9. & *Serb* v. 25. cumque aliis nominibus in Genealogia Gen. 5. contentis ostendat, non minus nomen *Kain* esse proprium quam *Habel*, *Serb* & alia in talis historia & genealogia sunt propria. Cumq; (3) eidem nomini omnia competant nominis proprii requisita & characteres, quos Ebraei imò & Christiani, in bello aliis Anti-Trinitario constituti, tradunt; sc. *respuere* i. nomen plurale 2. *regimen* 3. *affixum* & 4. *articulare* (quorum tamen ultimus nobis quoddammodo est suspectus propter loca Gen. 4. 1. c. 3. 8. 9. 20. 24. &c. in quibus nomen primi hominis legitur cum ה. Et Deut. 3. 13. Jos. 1. 12. &c. ubi אמרתי &c.) Et 4. cum omnium versionum omniumq; Doctorum consensus (à quo non nisi urgentibus planè rationibus recedere fas est) contrariæ sententiæ refragetur nostræq; suffragetur; Et deniq; (5) cum rationes adversantis sententiæ inferius in 3. examinandæ vacillent, nostramq; de *Isch* appellativo & *Kain* proprio non elevent, non possumus ò communissimam, quæ *Isch* est appellativum virumq; notat *eximium* & *singularem*, retinere ac tueri.

§. 12. *Eximium* v. & *singulare* illud, quod Eva insigni illa voce *Isch* respexit, clariùs manifestat sequens nomen divinum ייחודי interpolatâ particulâ הן cum voce שׂין constructum: de quo non quantum meretur, sed quantum pagellæ patiuntur præcipueque huc facere videtur, nonemus. Jam v. illud potissimum è re nostra fuerit notare & mordicus contra *Socinianos*, *Novatores* aliosq; tenere, quod illud sit *nomen soli DEO proprium*. Nam (1) Deus illud sibi soli appropriat Jcf. 42. 6. 8. Exod. 3. 15. Jer. 16. 21. c. 44. 26. (2) sancti hominis DEO

DEO soli ceu proprium attribuunt Exod 15.3. Pf 83. ult. (3) Deus hoc nomine idolis contradistinguitur Mich. 4.5. Pf. 69. 5. (4) Res nomine hoc denotata, sc. mera essentia, aeterna, immutabilis, אֱלֹהִים Exod. 3. 14. nulli creaturæ competit (5) Judæi hanc Rabbinorum sententiam circumferunt, hoc discriminis inter alia nomina & tetragrammaton יהוה intercedere, quod cetera nomina in Scriptura aliis quoq; rebus tribuantur; at venerabile illud nomen יהוה soli DEO nec præterquam cuiquam (6) ipsum nomen est tantum, singulare, incapax pluralis numeri, affixi, regiminis & præfixi, articularis, adeoq; verè proprium: neq; (7) Scriptura illud in casu recto, absolute & sine additamento alienante alii, præterquam soli DEO, tribuit; quicquid etiam Adversarii ogganniant. Cum igitur Eva h.l. fidei suæ confessionem de futuro Messia edens, illum non tantum *Isch, virum eximium*, sed & JHOVAH appellet, utique ostendit, sese credidisse, Messiam non nudum hominem sed & verum summumq; esse DEUM.

Punct. II.

Logicam loci Analysin proponit.

§. 1. Cum in præced. Analysi Grammatico-Philologica vocum significatio & acceptio sit expedita, operæ non erit dispendium, brevem quoq; *Analysin Logicam* subjungere, quæ nihil aliud est, definiente *Danbawero* in *Hermen. sacr. sect. 1. Art. 1. §. 2.* quæ sententiæ vel orationis in ea, ex quibus constat, principia resolutio. Constat autem Oratio Logica ex subjecto & prædicato. Igitur & Oratio præsens in *subjectum* & *prædicatum*, & quæ hoc ipso involvuntur, resolvenda erit. Bifariam vero Loci hujus oratio formari potest (1) *Eva gignit (possidet) virum-Dominum* (2) *possessum vel natum ab Eva est Vir-Dominus.*

§. 2. Quod primam attinet Enunciationem: *Eva possidet Virum Dominum*, *subjectum* ejus in præcedd. dicitur *וְאִשָּׁת אָדָם*, adeoq; est *Eva, uxor Adami.* Quod verò non Adam sed Eva dixerit, se possidere Virum Dominum, non quidem ex verbo *Kanithi possedi*, quia persona hæc ap. Ebræos communis est; sed ex præced. *וְאִשָּׁת אָדָם* & *dixit*, quæ tertia sing. fœm. Fut. est, patet. Quamquam nec Eva absurdè statuitur, filium hunc non tantum putasse suum, sed & communem generis humani Servatorem, sequere ut

communem viventium matrem omnibus illum viventibus, tam vi-
ris quam feminis acquisivisse, adeoq; in persona communi merito
dixisse: *Kanithi*.

§. 3. De *subjecto* s. Eva notandū, quod nomen suum אֵוָה ab A-
damo marito suo acceperit Gen. 3. 20. deductumq; sit à R. חַוָּה *vixit*,
cum ipsa Mater חַוָּה אֵוָה, e. *omnis viventis*, mutato tantum וי
י, esset. Neque enim insolens Ebraeis est, ut in nominibus à verbo de-
ductis quandoque addant vel detrahant literam unam. Id quod R.
D. *Kimchi* ad Jos. 5. 9. docet: דָּרַךְ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּשֵׁמוֹת
הַלְקוּחִים מִן הַפֶּעַל לְהוֹסִיף בּוֹ אֹרֶת אוֹ לַגְרוּעַ
מִמֶּנּוּ כְּמוֹנַח מִן יִנְחַמְנוּ שְׁמוֹתָא מִן כִּי מָה שְׂאֵלְהוּ
i. e. *consuetudo est linguae sanctae in Nominibus deductis à verbo, ut*
eis addat vel detrahatur litera unam, ut Noah à verbo Nacham (de-
tracta litera נ) Schemuel à Schaal, quia à Deo petiit eū (addita lit. מ).
Aben Ezra tamen & alii Rabbini permutationis ע in ו rationem
reddunt, ne sc. confundatur nomen חַוָּה *Eve* cum nomine חַוָּה
bestia. Non opus ergo est cum *Avenario* in Lex. Ebr. & R. *Jacob*
Baal Hatturim nomen hoc deducere à R. חַוָּה *illustravit, pate-*
fecit, indicavit proferendo abdita, annunciavit, qv. exponente dicto
Ebraeorum Magistro, hac ipsa impositione loqvacitas mulierum ab
Adamo fuerit designata &c.

§. 4. *Prædicatum: possidet Virum-Dominum*, iterum resolu-
tur vel (1) in *Actum* acqvirendi s. possidendi, & in *materiam* s. ob-
jectum possessionis s. rem possessam. (a) *Actus* acqvirendi vel pos-
sidendi intelligitur *ex generatione* ortus. Quod patet (1) ex *ante-*
ced. expresse de *cognitione conjugali, conceptione & partu* agenti-
bus, quibus immediatè hæc verba subjunguntur. Conf. præced.
punct. 1. §. 7. (2) ex ipso *Eve* effato: quia (a) nihil aliud continet, quam
summam *Eve* matris de partu suo lætitiã & singularem de par-
tu illo contra Diabolum profuturo fiduciam, ex antecedanea pro-
missione divina conceptam (b) ipsum quoque verbum *Kanithi*
de acquisitione *per generationem* alibi adhibetur. Conf. supr. m.
2. punct. 1. §. 5. Neq; (3) consequentia obstant: quia sequenti etiam
versu 2. rursus mentio de partu & quidem novo, sc. *Abelis* fratris
Caini, habetur. Quocirca cum illis haut facimus, qui *Actum* hunc
possidendi de fide intelligunt, q. d. *possideo vera fide Messiam ali-*
quando venturum, conf. supr. m. 1. punct. 2. §. ult. S. f.

§. 5. (b) *Materia* f. *objectū* possessionis hujus ex generatione orta
res ab Eva possessa non est homo nudus s. *mascula proles cum Do-*
mi no vel auxilio Domini, vel Domino nata, uti adversa vult senten-
tia; sed *Vir-Dominus* s. *DEUS-Homo*, uti jam supra est dictum &
seqv. puncto 3. pluribus ostendetur.

§. 6. Vel (2) prædicatum hoc: *possidet Virum Dominum* im-
plicitè continens hanc enunciationem: *possessum ab Eva est Vir-*
Dominus, denuo resolvi potest in *subjectum & prædicatum*. De
subjecto f. *possesso* Evæ valde controversatur, quòdnam sc. illud sit,
utrum Cain an vero Messias? vel *utrum Eva hic de Caino an vero*
de Messia dicat, quod possideat illum per generationem? Multi cer-
tè non tantùm inter Judæos sed etiam Christianos Interpp. prius
affirmant & posterius negant, statuentes Evam non de *Messia* sed
de *Caino* sermonem instituere, adeoq; *subjectum* hujus Enuncia-
tionis dicunt esse *Cainum* non *Messiam*. At verò stramineis omni-
no argumentis falsaq; hypothesi, de particula *Vir* non accusativi no-
ta, neqve appositionem hic importante, sed præpositionem *cum*
f. *à* f. *per* significante, nituntur, quæ pluribus infra refutatur. Quid
quod talia sunt *subjecta*, qualia permittuntur à prædicatis; jam de
subjecto f. *possesso* Evæ prædicatur, quod sit *Vir-Jhovah*, Quisq;
ergo non est *Vir-Jhovah*, de illo hic Eva non est locuta, neq; ille
Enunciationis hujus est *subjectum*; atqvi *Cain* non est &c. E. Major
patet, quia *possessum* suum Eva hic disertè vocat non tantùm *Virum*,
sed & *JHOVAH*, quod nomen soli Deo proprium est.

§. 7. Distinguendum tamen hic videtur (1) inter *subjectum* Enun-
ciationis f. *objectū* locutionis *directum & indirectum*. *Directè* enim
Eva ad illum, qui futurus erat *Vir-Jhovah* h. e. promissum mulie-
ris semen, respexit; licet *Cain* *indirectè* *objectum* sermonis fuerit,
quia non *Messiam* sed *Cainum* pepererat (2) Inter *confessionem* ipsam
& ejus *Applicationem*: *Applicatio* quidem confessionis ad *Cainum*
pertinebat, non autem ipsa *confessio*. In *applicatione* errabat; non
vero in ipsa *confessione*: nam ex promissione *Seminis* mulieris nove-
rat, *Messiam* futurum esse *Virum-Jhovah*. Diaboli enim opera de-
struere est opus divinum. Conf. infr. Sect. 2. m. 1. confect. 2.

§. 8. Denique prædicatum *Vir-Jhovah* quid importet & an
Messias futurus fuerit & sit *Vir-Jhovah* h. e. homo & Deus, de hoc
& ceteris partim supra actum est, partim infra Sect. 2.

Confect. 2. pluribus agetur.

*Veram & genuinam Loci interpretationem pluribus argu-
mentis, cum ex Analysis data, tum aliunde petitis,
adstruit & firmat.*

S. 1.

Cum igitur ex præmissa jam Analysis genuinus & ortho-
doxus verborum Evæ sensus, de *acqvisito per generatio-
nem SEMINE promisso, VIRO-DOMINO, capitis serpentini
contritore desideratissimo*, jam pateat, nunc illum pluri-
bus firmare argumentis haut pigramur. Svadet verò dictam in-
terpretationem (1) *expressus planissimusq; expressæ & planissima Lite-
ræ Ebrææ jam expositæ, Regularumq; Grammaticarum, jam præced.
puncto 1. §. 2. n. 1. declaratarum, tenor, quo particula וְנָחִימָה im-
mediatè post verbum Activum s. Transitivum (quale hîc est præ-
cedens וְנָחִימָה acqvisivi)* semper est nota Accusativi casus; confera-
tur tamen etiam dicti §. 2. n. 3. nota (a) & n. 4. Regulæ enim
Grammaticæ, quia sunt firmissima, ex observationibus & omni-
um vel plerorumq; exemplorum aut minimum potissimorum
inductione, exstructa axiomata, temerè non sunt rejiciendæ; sed
potius Theologorum & Philologorum consensu ubiq; & semper
observandæ, usq; dum aperta contextus claritas vel ipsius senten-
tiæ absurditas vel fidei conformitas dimittere illas & diversum
sentire jubeant.

S. 2. Secundò: *Singularis lingvæ sanctæ indoles, similiter jam
suprà puncto 1. §. 1. n. 2. laudata, quæ illud ipsum וְנָחִימָה duobus
substantivis, quorum alterum est appellativum (h. l. וְנָחִימָה) alte-
rum verò proprium (h. l. וְנָחִימָה) post verbum Activum, à quo re-
guntur, interpositum, Appositionem duorum Accusativorum
designat. Sic Jer. 17. 13. וְנָחִימָה אֶת-יְהוָה מִסְדֵּי-מַיִם וְנָחִימָה i. e.
dereliquerunt fontem aquarum vivarum DOMINUM. Conf. Gen. 4.
2. c. 6. 10. c. 26. 34. Ezech. 4. 1. 1. Reg. 11. 14. & 23. Item Gen. 22. 2. c. 48. 1.
Joh. 24. 3. Jud. 3. 28. 1. Sam. 15. 18. 2. Sam. 3. 14. c. 5. 2. c. 7. 7. c. 21.
14. c.*

C

14. c.

14. c. 24. 4. 2. Reg. 18. 12. 2. Paral. 13. 9. Jer. 32. 21. Gen. 17. 8. Ps. 84.
 4. Ps. 147. 11. &c. In his locis TO DN neutiqvam (nisi absurdè) per
cum, *à*, aut similiter reddi potest, sed duobus Substantivis interpo-
 situm designat duorum Accusativorum appositionem. Non ergo
 attendendum, quid huic vel alii placeat interpreti, preconcep-
 tã opinionione fasciãtato, sed potius quid S. Lingvæ indoles, tot e-
 xemplorum inductione fulgens, importet; aut dandum est exem-
 plum contrarium, ubi in tali vocum positu particula DN non
 per Accusativum neq; Appositionem, sed per *cum* vel *à* vel simi-
 liter, maximè in conjunctione cum nomine glorioso, reddi
 debeat.

S. 3. Tertiò: *Mira Exemplorum antecedentium & consequen-
 tium, regularem & frequentissimam particule hujus usum abundè con-
 firmantiam, congeries.* In ultimo enim versu præced. capituli 3. *quater*,
 inque principio hujus ipsius cap. 4. *denuo quater*, adeoque oc-
 cides in tribus versiculis hîc immediatè se consequentibus: imo *oc-
 cies* hoc unico cap. 4. Genes. particula illa DN Accusativi casus
 nota adhibetur. Conf. v. 1. 2. 11. 12. 14. 15. 17. 18. 20. 22. 25 26. Quæ
 sanè exempla immediatè antecedentia & immediatè consequen-
 tia, meridiano sole clariora, particule hujus usum regularem &
 frequentissimum præsentissimè insinuant, commendant & con-
 firmant, ut mirum sit velle hoc loco regularem frequentissimam
 que, imò tot exemplis præsentissimis insinuatam & commenda-
 tam deserere significationem, ut saltem hypothesis salvetur.

S. 4. Quarto: *Pulcherrima Locorum parallelorum conformi-
 tas, e. c. Gen. 26. 34. ויקח אשה את יהודיה i. c. & accepit uxo-
 rem יהוּ Juditham.* Qui locus non tantùm quoad positum numerum
 que verborum, sed & quoad constructionem & Accentuationem
 nostro planè est similimus: Utrobique enim (1) præcedit verbum
 Activum, & sequuntur duo substantiva, quorũ alterum est Appel-
 lativum, alterum proprium: illic אשה & יהודיה , hîc אשה & יהודיה
 (2) utrobique duobus Substantivis interponitur DN , quæ utrobique
 que non tantùm notat Accusativum sed & Appositionem duobus
 Accusativorum designat. (3) Utrobique in tertiã voce, illic
 ויקח hîc קָנָה (tertia inquam voce ratione Accentuationis, alie-
 us verò

as verò primâ ratione lectionis) est Accentus conjunctivus; in se-
 cunda verò distinctivus, illic in הַשֵּׁן dux Paschta, idem præstans
 ante Regem Sakephkatonum, quod hic in הַשֵּׁן Rex minor Ti-
 pcha ante Sillukum Imperatorem: adeoque termini distinctivi
 utrobique cum conjunctivis transponuntur & quidem ex tertia
 voce וַיִּקַּח & וַיִּנְחַל in secundam הַשֵּׁן & הַשֵּׁן, idque majoris vel
 expressioris emphaseos gratiâ, ad fortiorem iterandi verbi elo-
 cutionem h. m. & accepit uxorem, accepit, inquam, uxorem,
 mille cordoliorum causam, (conf seqv. v. 35.) *Juditham*. Ita & h.
 l. possedi Virum, possedi inquam Virum, contritum caput ser-
 pentis, הַשֵּׁן *Jehovam*; quomodo exultans Evæ desiderium empha-
 ticè denotatur. De qua irregulari accentuatione conf. Institut.
 Accent. D. Wasmut. Reg. 13. m. 1. Aliàs enim regulariter & com-
 muniore accentuandi ratione vox tertia, (illic וַיִּקַּח hic וַיִּנְחַל) di-
 stingvenda fuisset per Accentum distinctivum, quando scilicet
 duæ voces posteriores (ratione accentuationis) non eadem con-
 structione Grammatica respiciunt primam; quod ex præced.
 membro versus primi cap. 4. Gen. elucescit: וַיִּרְעֵהוּ אֱתָהּ הַשֵּׁן
cognovit Evam uxorem suam, ubi tertia vox וַיִּרְעֵהוּ habet distinctivum
 Tiphcha, secunda הַשֵּׁן - הַשֵּׁן conjunctivum munach: cum duæ hæc
 posteriores voces non eadem constructione respiciant primam
 Anachatham הַשֵּׁן; eadem inquam constructione, quæ cetero-
 qui datur loco Jel. 7. 2. וַיִּבְשֵׁן וַיִּבְשֵׁן חֲמֵן & mel comedes
 conf. Wasm. instit. Acc. R. 2. m. 2. lit. α & β. Ut ad eod distinctivus
 Accentus in הַשֵּׁן Appositionem h. l. faciat luculentior & ἐπιφα-
 τικώτερον, tantum abest ut eidem obstet, quod alioqui nonnul-
 lis hic perperam videtur; cum aliàs in citato parallelo & similibus
 mox adducendis, item seqv. versu 2. Gen. 4. in voce וַיִּנְחַל idem ac-
 centus Tiphcha appositioni obstaret. Conf. & Jer. 17. 13. עָצְבוּ
 וַיִּחַרוּ מִיַּם הַחַיִּים אֶת הַיְהוָה *dereliquerunt fontem aquarum*
vivarum הַשֵּׁן Dominum, Ezech. 4. 1. וַיְהִי עִיר אֶת יְרוּשָׁלַם,
 & describe super eum urbem הַשֵּׁן *Jerusalem* 1. Reg. 11. 14. Et excitavis
 DEUS Salomoni אֶת - הַשֵּׁן אֶת - הַשֵּׁן *adversarium הַשֵּׁן Hadad* & v. 23. ex-
 citavis ipsi אֶת הַשֵּׁן אֶת הַשֵּׁן *adversarium הַשֵּׁן Rezon*. Add. Gen. 6. 10.

Si vero in his parallelis particula **ET** duobus Substantivis post Accusativum interposita non tantum Accusativum notat, sed & Appositionem duorum Accusativorum, non obstante Accentu distinctivo Tipcha vel etiam majori Sakephkatono i. Reg. ii. 14. 23. designat, imò ab interpretibus Græcis & Latinis ubique sic redditur, quare non hoc loco idem notaret & designaret similiterque reddendus esset?

S. 5. Quinto : *Notabilis quatuor priorum Genesios Capium sive contextus coherencia.* Hæc enim magnum textui lucem afferit omnemque dicti occasionem, è qua dictorum intelligentia rectissime sumitur, recenset. Creaverat enim DEUS hominem Gen. 1. & ex costa ejus mulierem ædificaverat Gen. 2. utriusque etiam, concessis pluribus donis, certum cultus divini præceptum, sub certa mortis pœna, præscripserat, Gen. 2. Cum verò uterque à serpente seductus præceptum illud divinum esset transgressus Gen. 3. 5. 6. uterque etiam ex præcepti rigore in peccatis sibi moriendum esse intellexit Gen. 3. 8. Hujus vero tantæ cladis & miseræ primorum Parentum misertus Deus, certâ lapsis promissionem de liberando genere humano per Semen mulieris, caput Seductoris Satanz contritum dedit, qui adeo nudus esse homo non potuit, id quod ex opere divino, potestatis Diabolicæ destructione, colligere licebat. Gen. 3. 15. Eva igitur per lapsum jam in miserimum tristissimumque peccati & æternæ damnationis statum, è summa beatitudine dejecta, hujusque miseræ, peccati & damnationis mimentissima, divinæ promissionis de Semine mulieris, vindice & contritore impletionem, voti anxia, ex quavis occasione sollicitè expectabat. Unde jam statim post illam promissionem, Caino primogenito suo in lucem edito Gen. 4. 1. sese matrem Seminis hujus fore præ nimio desiderio gaudioque statuens, nullasque vel minus sufficientes de sensu promissionis & quidem de Virgine promissi Seminis matre, cogitationes suscipiens, sed præsentissimū Vindicem ac Contritorè Satanz, eumque non nudum hominem sed Virum-DEUM credens ex abundantia cordis, præcepti voti exclamat: *acquisivi, possedi, (Evax! jam habeo promissum semen) Virum DOMINUM.* Ecce coherentiam sic satis notabilem!

§. 6. Sexto: pia Posterorum Eva, per matris vestigia ducto-
 rum, ad Messiam in natiuitate filiorum respiciendi eum, desiderandæ
 consuetudo. Hos inter laudari meretur Lamechus, qui sequenti
 statim capite 7. Gen. 7. 29. edito in lucem filio Nocho, similiter ex-
 istimans ipsum esse Messiam, summum illum Consolatorem &
 Redemptorem, exclamat: *hic consolabitur nos &c.* Equidem va-
 rias loci hujus interpretationes, quæque obverti nostræ solent
 dubia novimus; minime tamen iisdem à nostra sententia, qua
 non minus l. c. cap. 5. 29. quàm h. l. desiderium Messiae Summæ
 consolatoris continetur, dimovemur, considerantes (1) Prono-
 men *hi* hic ipse: Certè enim non dicit: *in hoc fruemur solatio* i. e.
 in semine hujus &c. (quomodo etiam Dn. D. Schmidius in Colleg-
 Bibl. p. 162. difficultatem de errore Lamechi in persona & cir-
 cumstantiis evitaturus, locum exponit) sicut Gen. 12. 3. di-
 citur: *in te, &c.* per eum vel propter eum, qui in te vel lumbis tuis,
benedicentur &c. Sed *hic, hic ipse* (2) Emphaticum consolatoris vo-
 cabulum, quod Messiae specialiter in sacris tribuitur Luc. 2. 25
 imò & Cabalisticis (qui per Gematriam nomen Messiae משיח Zach.
 3. 9. & c. 12. 8. exponunt per *משיח* consolator) ac Talmudicis in-
 ter nomina Messiae numeratur. (3) Adjuncta vox *male-*
ditionis sc. per lapsum contractæ Gen. 3. 17. à qua liberaturus
 erat hic Consolator: quam liberationem non nisi vero Messiae
 acceptam Scriptura refert.

§. 7. Septimo: Antiqua Judæorum, ante vel certè paulò post
 natum Messiam viventium & Rabbinorum traditio. Primò enim
 Targum Jonathanis, centum circiter annos ante secundi tem-
 pli desolationem compositum (cui certè Judæi non minori
 devotione quàm ipsi assentiuntur Scripturæ, teste Galatino l. 1.
 de arcam. Cathol. verit. c. 3. quancquam an Targum Jonathanis in
 Legem sit hujus Jonathanis, filii nempe Uzielis, an Pseudo-Jona-
 thanis, inter Doctores disquiritur) ita h. l. *וַאֲנִי עָשִׂיתִּי: Et*
Adam cognovit Evam uxorem suam, qua desiderans erat istius Angeli &
concepit & peperit Cainum & dixit: קָנִיתִי לְנִכְרָא יֵת מְלֹאכָה רָי
 i. e. *acquisivi Virum Angelum illum Jehova.* Quibus certè verbis
 מלאכה tantum Accusativi notam *רָי* per *יֵת* disertè exprimit &

mediante illa voces posteriores (*Angelum Domini*) per Appositionem priori (*Virum*) conjungit: Sed ipsa etiam verba ad *Melchiam, Angelum DOMINI*, applicat, qui ceteroqvi *Angelus saderis* vocatur Mal. 3. 1. & *Angelus facierum DOMINI* Jes 63. 9. &c. Imò & *Evan Angelus istius desiderantem* fuisse notanter commemorat, adeoque dicti hujus occasionem præced. §. 5. citatam confirmat. Deinde & *Joh. Reuchlinus*, (aliàs *Capnio* dictus, J. U. D. Com. Pal. Cæs. & Ebr. lingvæ in Acad. Witteb. Prof. Publ. primus, postea Imperatoris Maximil. II. & Eberhardi I. Ducis Wurtemb. Consiliarius, totiusqve Sveciæ Trium-Vir, qvi juxta lingvam Græcam, quoqve Ebræam à Judæis & in specie à R. Abdia Romæ in senectute addidit, pro singulis horis singulos ipsi aureos solvendo, & utramq; editis in lucem scriptis excoluit & illustravit, hic inqvam Reuchlinus) l. i. de Arte Cabal. p. 628. & 629. traditionem Judæorum de loci hujus argumento hisce proponit verbis: *Heva jam futuræ viventium mater, summot à desperatione, tandem à Viri suo cognita, concepit & peperit primogenitum. Unde ingenti & incredibili gaudio persusa, quod putaret ei mox Salvatorem esse natum, sic exclamavit: Acquisivi virum illum quatuor literarum (i. e. מן) quas literas ab Angelo jam pridem receperant, & acquisitum nominavit Cain.*

§. 8. Octavo: *Fluctuans & collidens adversa sententia multiplicitas nostræque constans simplicitas.* Modò enim dicunt מן h. l. esse notam *Ablativi*, vel dari hîc locutionem *ellipticam*, h. e. מן positum pro מן אֵל דֹּמִינוּ à *Domino*; modò מן præpositionem esse & significare *cum*, modò *per*; modò contendunt esse notam *Genitivi*, modò *Dativi*: ut mirum sit, quod à *Nominativo* & *Vocativo* sibi temperasint, ne sc. *Accusativum* admittere cogerentur. Sed quid opus est figuris & ellipsi, quando omnia integrè perspicueqve reddi possunt? Quid juvat à frequentiori & regulari particule acceptione recedere atqve sententiis ita fluctuare? Nos autem simplicissimè verba juxta planissimum Ebrææ literæ Regularumque Grammaticarum tenorem interpretamur, ita ut simplex historix connexio & vulgatissima totqve locis aliis planè conformis constructio oblerveur, & omnia verba usitatum vulgatumque suum retineant sensum. Quò autem simplicior est scripturæ interpretatio, eò melior.

§. 9. Non

§. 9. Non ; Periculosa adversa sententia levitas nostraque
perutilis dignitas. Si enim juxta adversam interpretationem pro
fessa fuisset *ἡ Ἐβα*, se Masculam prolem cum DEO vel per Do-
minum i. e. Dei gratiâ vel à Domino vel Domino acquisivisse aut ge-
nuisse, numquid memorabile dixisset? Nostrâ verò sententiâ ex
litera originaria & constructione usitata pulcherrimè fuit empha-
ticum piumque *Ἐβα* desiderium, momentosaque fidei ejus in pro-
missum Contritorem ac vindicem, eumque non nudum hominem sed
DEUM quoque futurum, confessio. Adversa interpretatio fene-
stram aperit viamque sterat *Judaismo* favetque *Sociniani*; nostra
verò pro *Ἰσραήλ* Antediluvianis credita, contra *Judaos*, *So-*
cinianos & *Novatores* infrâ Sect. 2. notandos, militat. Conclu-
dimus ergo verbis D. *Helvici*, lingvæ sanctæ peritissimi, qui in
Vind. Loc. V. T. p. 70. eximie hoc argumentum commendans :
Etiam si, inquit, locum habere posset talis expositio, qualem *Adversarij*
afferunt; tamen quia hæc (nostra) ex constructionis tenore pro divini-
tate *Messia* contra *Judaos* tam pulchrè fuit, indignum est *Christiano*, *Ju-*
daicum potius sensum amplecti quàm eum, qui gloriam *Christi* illustrat.
Ut & *Waltheri* in off. Bibl. p. 681. *Mysteria Christianæ Religionis*
prodere & impij Judæi suppeditare arma, pectoris Christiani factum
non est &c.

§. 10. Decimò : *Infirma Contradictorium rationum & ex-*
ceptionum valetudo, quàm sequens membrum *ἀναρχικῶν ἱε-*
velabit.

MEMBR. III. *ἀναρχικῶν*,
Adversarum interpretationum fundamenta
destruit nostramq; ab exceptionibus
liberat.

PUNCTUM I.

Argumenta sententiæ: A DOMINO, refutat.

§. 1.

A Dstructâ sic satis interpretatione loci genuinâ, jam destrua-
cenda veniunt *Adversarij* fundamenta. Primò enim, quâ
locum

locum ita reddunt: *possedi virum à Domino*, fingentes Ellipsis, quasi HN positum fuerit pro HND , varia produciunt loca, jam supra m. 1. punct. 3. §. 2. allegata, quibus illam probare ellipsis conantur. Verum magno conatu magnas agunt nugas: Siquidem in locis illis ferè omnibus rò HN non nisi Accusativi nota est. Nam (a) locus Deut. 34. 1. (quem Jun. & Trem. adducunt) *Et monstravit DEUS omnem terram* $\text{וְהָגַלֵּךְ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ$ *inque ad Dan*, non reddendus est per præpos. à; sed commodissime & rectissime cum B. Luthero per Accusativum redditur: *omnem terram in Gilead*. Id quod ex seqq. satis elucet, ubi semper, quando similes regiones nominantur, rò HN Accusativum notat. Suffragatur *Amama*, ceteroquæ Adversarius, Antib. Bibl. p. m. 372.

§. 2. (B) Locus 2. Reg. 23. 35. (quem L^o Imperator producit) $\text{וְעָצָה אֶת הָעָם לְעָרֵךְ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הָעֵץ$ non vertendus: *exegit argentum & aurum à populo*, ut sc. posterius HN ponatur pro HND ; quia possunt esse duo Accusativi, alter rei, alter personæ, quos verba postulandi ap. Latinos etiam adsciscunt, h. m. *exegit* (postulavit) *populum argentum & aurum* i. e. exigendo argentum aurumque arctavit populum: Quomodo R. $\text{וְגַשׁ לְאִישׁ אֶת רַעְיוֹנוֹ$ aliàs exponitur. Sic Deut. 25. 2. $\text{וְגַשׁ לְאִישׁ אֶת רַעְיוֹנוֹ$ commodè redditur: *non stabit* (exigendo) *proximum suum*. Conf. vers. seq.

§. 3. (γ) Locus Jer. 51. 59. *Hoc est verbum*, quod Jeremias Propheta præcepit Seraja, cum iret $\text{וְצַדְקִיָּהוּ הָיָה$ (quem Belge & Piscator, item Ravius l. c. opponunt & LXX, reddunt *וְצַדְקִיָּהוּ הָיָה* h. e. à Zedekia, uti Junius h. l. vertit) majus non habet pondus quàm præced. quicquid etiam videatur *Amama* in Antib. Bibl. p. m. 372. minimeq; probat rò HN positum pro HND ; siquidem HN i. e. est præpositio significans *cum*, præcedente verbo Neutro $\text{וְצַדְקִיָּהוּ הָיָה$ h. e. *in ire ipsum* h. e. *cum iret ipse*, à R. $\text{וְצַדְקִיָּהוּ הָיָה$: quomodo Angli & Hisp. cum Tigurinis & Luthero rectè verterunt: *cum Zedekia, Da Et rogavit Zedekia*. Jam vero concedimus supraq; m. 2. punct. 1. §. 2. n. 3. docuimus HN post Neutrum notare præpositionem *cum*; Hoc autem loco de HN post Activum controversi in propatulo est. Alia ergo est ratio loci oppositi, alia propositi.

§. 4. Locus Gen. 44. 4. (quem allegant Junius ut & Ravius l. c.) העיר את יצא commodè per Accusativum vertitur: *egressi sunt urbem*, quomodo & Drusius & Amama, qui cetero qui nostræ refragantur sententiæ, reddere maluerunt, quia & Latini sic loquuntur. Quid? quod & l. c. Verbum precedit Neutrum יצא.

§. 5. Et licet vel maximè his in locis, præcipuè ultimo juxta D. Wasmuth. Hebr. Restit. App. 2. p. 293. vel alibi post verbum Neutrum & Copia (conf. supr. m. 2. punct. 1. §. 2. n. 4.) ידוֹן respondeat דוֹן à, ex, adeoque positum sit pro דוֹן; hinc tamen non conficitur etiam hoc Geneleos loco talem dari ellipsin: cum frequentissima ejus significatio, quæ post Activum, quæ hic est ידוֹן, duobus Substantivis interpositum Appositionem duorum Accusativorum designat, commodissimè hic locum obtineat, eandemque loca simul parallela, magno jam numero commendata, confirmant.

§. 6. Præterea dictus modò Ravius, licet ipse hunc locum ita vertat: *genui heroa Israhel cum bono DEO* (conf. supr. m. 2. punct. 1. §. 10.) tamen pro versione Targ. Onkelosi aliorumque reddentium: à DOMINO s. DEI gratiâ, l. c. p. 175. producit loca seqq. (1) Deut. 2. 34. ונחרם את כל עיר מתיך intercessioni demus ex omni civitate viros (2) Mich. 3. 8. מלאתי כח את רוח יהוה repletus sum robore à Spiritu Domini. (3) Psal. 21. 7. תזרחו בשמחה תזרחו פניך exhilarabis ipsum gaudio à facie tua. Sed Resp. ad (1) Locum, posse illum sic reddi, ut דוֹן sit Accus. nota: Et desolavimus omnem Civitatem, Viros, mulieres, pubem, quomodo & Lutherus convertit. Ad (2) post verbum neutrum copia, quæle ibi est מלאתי h. e. plenus fui, דוֹן ארוֹן poni pro דוֹן à, ex, nos ambabus concedere supraque docere, m. 2. punct. 1. §. 2. n. 4. Hic autem quæstionem esse de דוֹן post Activum: aliud ergo quaritur, aliud probatur. Ad (3) licet ibi דוֹן exponendum sit per דוֹן à; tamen hoc non immediatè obtingere post Activum, sed mediante pronomine הוּ, in תזרחו exhilarabis ipsum, cum quo & Activum jam est constructum. In quali positu aliàs quoque דוֹן ארוֹן post Activum notare aliquando præpositionem cum, & à, jam supra monuimus m. 2. punct. 1. §. 2. n. 3. & 4. Preinde nec iste locus quadrat,

D

PUNCT.

PUNCT. II.

Argumenta Sententia: CUM DEO, retundit.

§. 1.

DEinde verò *Sixtus ab Amama* aliique locum reddentes *Cum DEO*, pro sua argumentantur sententia (a) ex Gen. 6. 9. (rectius Gen. 5. 23.) *Enochus ambulavit* אלהים אלהים cum DEO, nihilque notius esse dicit *Amama* in *Antib. bibl. p. m. 376*, quàm אלהים passim usurpari pro אלהים cum. Alii vero Exod. 1. 1. & similia loca adducunt. Sed committunt ignorationem *Elenchi* (quod patet ex præced. m. 2. punct. 1. §. 2. n. 3.) *Ambabus* enim largimur, passim אלהים post Neutrum s. intransitivum, (quale in opposito nobis loco Gen. 6. 9. est אלהים ambulavit & Exod. 1. 1. אלהים venientes) usurpari pro אלהים cum; hic vero quaritur de אלהים post Activum, quale est אלהים קניתי. Quoniam & Neutra sæpe admittunt expositionem אלהים אלהים per notam Accusativi, Conf. Gen. 44. 4. & præced. punct. §. 4.

§. 2. (β) *Drusus & Amama* dicunt, locutionem hanc: *cum DEO* i. e. *auxiliante DEO*, Ebræis notam esse, idque probant ex 1. Sam. 14. 45. אלהים עם cum DEO. Sed Resp. l. c. expressè haberi particulam עם, quæ si hic adesset, & illic אלהים, nulla superesset controversia. Aliàs enim Scriptura phrasin illam אלהים עם non proponit per אלהים אלהים sed per אלהים אלהים vel אלהים אלהים Psal. 60. ult. Jer. 45. 17. Jer. 3. 23. Hof. 1. 7. Psal. 108. ult.

§. 3. (γ) iidem *Drusus & Amama* p. 378. cum *Mercero* commodissimam dicunt versionem illam: *acquisivi virum*, i. e. *prolem masculam s. filiam*, cum DEO h. e. *DEI gratiâ*, cum ejusmodi partus longè fuerit gratior, quàm si faxmella in lucem prodiiisset &c. Sed Resp. tunc temporis, nullo sc. existente sive filio s. filiâ, talismodi differentia locum habere non potuit.

§. 4. (δ) *Rivetus* Exercit. in Gen. h. l. pro argumento præcedente firmando etiam hoc facere opinatur, quod *Lea aliq. Mulieres Sanctæ, Matrem Evam imitantes, gratiam & benedictionem partus Deo acceptam referre non fuerint pigratæ* Gen. 19. 32. 33. 35. Sed Resp. longè disparem esse verborum *Leæ* rationem: Utro-
big;

biq; enim circumstantiæ & positus & intentio dicentium vari-
ant. Quid? quod parùm memorabile Triverbium hoc fuit-
set, si jactare *αὐτῶν μήτηρ* voluisset, se à DEO vel DEI gratiâ partum
acquisivisse: quasi aliæ matres aliunde pariendi facultatem ha-
berent.

PUNCT. III.

Potissima versionis: *GENUI ISUM (nomine proprio ita di-
ctum) CUM BONO DEO, argumenta resolvit.*

§. 1.

Ravius (quem supra m. 1. punct. 2. §. 4. & m. 2. punct. 1. §.
10. citavimus) partim jam refutatam (*possedi virum cum
Domino*) partim verò suam simul versionem novam, modò adscri-
ptam, stabiliturus, novis planè utitur telis, quæ sanè *Drusio* aliisq;
Autoribus, id est per *cum* vertentibus, fuerunt inaudita. Non
enim tantùm statuit, *אין* h. l. esse *propositionem*, minimè vero *Ac-
cusativi notam*; Sed *proprium* quoque recens nati nomen his con-
tineri verbis, eumque *אין* s. *Isim* appellari, ita ut nomen *Kain* sit
Appellativum, notans *deplorandum* nequam, opinatur. Hac ve-
rò opinione ejus stante, tam versio B. Lutheri, quàm nostra, supe-
riùs tot firmata argumentis, interpretatio planè vacillaret. Pro-
inde etiam tibicines, quibus opinio ejus fulcitur, infirmare tene-
mur.

§. 2. Repetitis verò in antecessum rationibus nostris, jam
suprà m. 2. punct. 1. §. 11. contra ipsum productis, quæ sic satis pro
אין appellativo & *אין* proprio militant, ad Argumentum ejus
I. quod p. 176. l. c. à simili voce *Adam* desumit his verbis: *Uti appel-
lativè frequenter sumitur vox אין precedentibus capitibus, ubi notat
utrumque sexum in simul vel alterutrum Viri non mariti, & hoc non ob-
stante factum est nomen proprium in preced. pariter & initio hujus
quarti capitis: ita אין est quidem suâ naturâ & ipsum appellativum,
ita tamen ut possit etiam fieri nomen proprium, ut in Compositis Isod
& Paral. 7. 18. Isobb 2. Sam. 10. 6. Isobseth 2. Sam. 8. &c. Resp. (1) ne-
gare nos posse, vocem Adam primò ac proprie naturâ suâ esse ap-
pellativum; quod verò proprium illud nomen Adam reliquis
deinceps hominibus commune sit factum, id locutione fieri trô-*

D 2

picâ

picā, quā stirpiam nomina pro patronymicis adhibentur, cuius
ferè infinita in Sacris reperiuntur exempla. Resp. (2) Concede-
re nos totam quidem conclusionem posse, quod scil. ΨN fieri
possit proprium; quomodo aliàs appellativum restringi potest,
ut certo cuidam individuo fiat proprium e. c. לדן Gen. 4. 2. לדן
v. 25. לדן Gen. 10. 14. &c. hoc ipso tamen nihil VIRUM proficere,
nisi prius evincat, illud, quod potuit fieri, etiam actu proprium
esse factum. Hoc autem loco nomen ΨN factum esse nomen
proprium pernegamus, inducti rationibus suprā m. 2. punct. 1.
S. II. adductis, quibus tamen & sequentes aggregare non pi-
gramur.

S. 3 Militat enim præterea pro nobis (1) *absentia rationis*
hujus denominationis: nam si ΨN in hisce verbis, quibus Eva Ma-
ter introducit loquens, factum esset proprium, certè nomini
 ΨN simul imponendi ejus ratio adjiceretur, quæ ceteroqvi cum
nomine ipso semper in significatione coincidit unamque mini-
mum vocem continet, quam Mater vel Parens, vel alius nomen
imponens, cum emphasi protulit, & ex qua nomen derivari pos-
sit: quomodo aliàs nomen *Seth* fluit ex שֵׁט , *Simeon* à שִׁמְעוֹן , *Juda*
ab יְהוּדָא , *Jacob* ab יַעֲקֹב , *Noah* à נֹחַ &c. At vero Mater hic lo-
quens rationem illius denominationis ΨN nullo planè verbulo
indicavit. (2) *diversitas phrasos ab aliis locutionibus in Scriptura usitata*.
Si enim vox ΨN facta esset h. l. proprium (1) nomen illud in ver-
bis Historici non Matris contineri deberet: Ubicumque enim in
impositione nominis recens nati & Historici & puerpera intro-
ducuntur loquentes, ibi semper proprium, pro proprio adhibi-
tum, non in verbis Matris sed Historici continetur; Atqvi no-
men ΨN h. l. in verbis non Historici sed Matris continetur: Ver-
ba enim Mosis ita habent: *Et Adam cognovit uxorem suam & concepit*
& peperit Cain & dixit (jam sequuntur verba Matris) *posse* ΨN
Virum &c. (2) Si nomen ΨN h. l. factum fuisset proprium, ad
eum certè modum Sanctus ille Historicus sermonem suum for-
masset, quem Spiritus S. in Scriptura S. observavit, nimirum vel
(1) ad hunc modum, quo usus est Gen. 4. pen. c. 29. 32. *Et conce-
pit & peperit filium & vocavit nomen ejus* ΨN : nam (dixit) *acqvisit*
Virum strenuum à Domino; Vel (2) juxta Gen. 29. 33. 34. 35. c. 30. 6.

Et dixit: acquisivi Virum Srenuum, עַל-כֵּן קָרָאתָ אֶת-שָׂרֵן *pro-*
pterea vocavis nomen ejus Ychum. Cum quo vel simili loquendi
more quamdiu Triverbium hoc non conformatur, tamdiu no-
men שָׂרֵן pro nomine venditari proprio aut factum esse propri-
um probari nequit. Nihilominus tamen *ὁ εἰς ἐπιφάνειαν* probare
conatur, actu illud nomen proprium esse factum, sicut fieri tale
potuit, & quidem seqq. Argumentis.

§. 4. Argum. 2. p. 170. *Quoniam verba:* קָרָאתָ אֶת-שָׂרֵן אֶת-הַיָּחִי
quibus nomen quæstionis continetur, sunt expressa Eva verba;
precedentia verò: ET CONCEPIT ET PEPERIT CAINUM, non
sunt Eva sed Historici. Ita verò argumentari velle videtur: Ubi-
cunqve ipsa Mater in Scripturis loquitur, ibi necessariò dat filio
nomen, ibiqve nomen filii continetur. Atqvi Eva Mater hic
loquitur verba קָרָאתָ אֶת-שָׂרֵן Ergo &c. Sed Resp. negando propo-
sitionis Universalitatem, cujus falsitas ex locis præced. §. 3. cita-
tis pluribusqve aliis apparet, in quibus certè nomina recens na-
torum non verbis Matrum sed Historici exprimentur. Imò &
de plurimorum in Scripturis nominatorum hominum nomini-
bus propriis actum esset, si illà standum foret propositione. Ec-
ce enim quis negaverit verba Gen. 4. 25. וַיִּשָׂא אֱלֹהִים אֶת-דָּבָר אֶת-שָׂרֵן *posuit mihi DEUS aliud*
Semen pro Abels, esse ipsius Matris Evæ, quibus rationem nominis
filii Sethi reddit: & verba Gen. 29. 32. quia וַיִּרְאֵהוּ דָּוִד דְּמִינֵי דְּמִינֵי
afflictionem meam &c. esse ipsius matris Leæ, quibus rationem no-
minis filii Ruben exponit: & verba 1. Sam. 1. 20. quia וַיִּשְׁמַע
אֶת-שְׁמֵי דְּמִינֵי דְּמִינֵי a DOMINO exoravi ipsius, esse Matris Hannæ, quibus cir-
ca denominationem filii Samuelis utitur; nec tamen in illismet
ipsa filiorum Nomina formaliter sive literis suis determinata
deprehenduntur, sed illa nomina ab Historico exprimentur.
Conf. plura Gen. 29. & 30. item Gen. 41. 51. 52. Exod. 18. 3. 4. &c.

§. 5. Arg. 3. p. 172. *Quia שָׂרֵן (in sensu Viri strenui vel Herois)*
non est mali omnis, uti Kain, significans deplorandum nequam, sed boni
ominis, etiam cum evadit proprium. Sed Resp. infirmam planè
hanc esse argumentationem: falsum enim quod שָׂרֵן sit nomen
mali ominis & deplorandum nequam denotet, originemqve trahat
ex Rad שָׂרָן, quæ habet significationem deplorandi, lamentandi. E-
quidem durum omnino videtur nec præsumi potest, Evam filio
suo

suo tam detestandum pessimiqve ominis nomen indere voluisse,
 vel actu ipso imposuisse (id quod dissentiens tacite hic innuere vi-
 detur: quanquam si sola *deplorandi* significatio retineretur, dici
 haut incommodè quiret, multas habuisse Evam appellationis
deplorandi rationes: annon enim, amissâ per lapsum innocentia,
 Mater Eva cum Marito ejecta ex Paradiso erat? annon terra pro-
 pter lapsum maledicta? annon recens parturientis Evæ dolor?
 annon hæc omnia & similia sic satis erant deploranda? Ut ita Ma-
 ter Eva, horummet omnium memientissima, *lamentatorem* fili-
 um dicere convenienter satis potuisset: quo etiam nomen secun-
 do-geniti כַּיִן respicere videtur.) At verò Cain esse ex Rad *כַּיִן*
deplorare &c. non probat externa vocis forma, qva procul dubio,
 qui nobis adversatur, fuit deceptus, vel autoritate Ludovici de Dieu,
 qui in Animadvers. ad Gen. 4. 1. nomen *Kain Lamentatorem* vel
Lamentationem exposuit, quasi à dictâ Rad. *כַּיִן* esset, fasci-
 natus. Neutram verò significationem, nec *deplorandi*, nec
negram s. scelesti, admittit vox כַּיִן, quâ verba matris comple-
 ctuntur; quippe quibus rationem ansamqve præcedentis ap-
 pellationis *כַּיִן* reddit, veramqve nominis istius originationem
 & significatum *acquisiti* vel possessi vel possessionis subministrat,
 quia *כַּיִן* est à R. *כָּנָה* *acquisivis, possedit* (quanquam & Radix *כַּיִן*
 in significatione *possidendi* occurrit; unde Deut. 32. 6. participium
כַּיִן *possessores tui*: quomodo & aliæ Radices in utraque forma
 reperiuntur e. g. כָּוָה & כָּוָה & כָּוָה & כָּוָה &c. Sic etiam *כָּנָה* &
כַּיִן *possedit*) id quod alia quoque innumera ferè loca, in quibus si-
 militer nominibus recens natorum ratio *ὄνομα γενίας* subjungit-
 tur, commonstrant. Neque produci potest *ὄνομα γενίας* exem-
 plum, in quo significatio nominis proprii toto genere à signifi-
 catione Verborum, rationem ejus reddentium, discrepet: neque
 nim natura originis vel causæ aliter permittit (unde & ipse dis-
 sentiens hîc consentit p. 167. nomen *כַּיִן* alludere ad vocem *כַּיִן*)
 Ebræis vero in fabricandis nominibus propriis non esse insolens
 quandoque literam addere, vel subtrahere vel etiam transpone-
 re, jam supra m. 2. punct. 3. §. 3. testimonio R. D. Kimchi proba-
 vimus. Conf. Disp. nostra III, de Melchisedeko m. 2. punct. 3 §. 2.

§ 6, Arg.

§. 6. Arg. 4. p. 172. Quia non solum Eva mater utroque utitur nomine ISI v. 1. & CAINI v. 25. sed & Lamechus Trinepos ejus (rectius Atnepos) Caino generis sui Autori utrumque ISI & CAINI nomen dedit Gen. 4. 23. 24. Resp. Unde probabit, שׂוֹן v. 23. esse Caini nomen proprium? Nonne potius dicendum, שׂוֹן ibi indefinitè sumi pro Viro quoviam, comprobante id vel alterà eodem versu sequente voce לִי? Probare vero id conatur (sc. tam Lamechum quàm Evam de eodem loqui homine eodem nomine proprio שׂוֹן (1) inde, quia seqv. v. 24. mentio fit Caini. Sed unde probabit consequentiam? Certè non videmus rationem, cur idem sit subjectum per שׂוֹן v. 23. & per לִי v. 24. intelligendum. Potius unicam retinisset denominationem, si de unica loqueretur persona; præsertim si לִי juxta ipsius mentem nudum est epitheton, à deploranda ejus nequitia superimpositum; neque enim probabile est, Lamechū generis sui Autorem nomine tam ignominioso voluisse traducere. Et unde Lamecho innotuit detestandum illud nomen Cain Atavo suo esse impositū? an ipse nativitati Sethi interfuit atq; ex ore Evæ tunc ipsi epitheton hoc לִי superimponentis (loquimur ex hypothesi conf. §. 10. punct. 1. m. 2.) audivit? falsissima verò hypothesis illa est, quod Eva primogenito suo Isō in nativitate Sethi superimposuerit epitheton Cain, dicendo: *posuit mihi DEUS aliud semen pro Abele* Gen. 4. 25. Et si vel maximè Lamechus idem intenderet Subjectum, hinc tamen non sequeretur, שׂוֹן factum esse proprium vel pro nomine sumi proprio; sed dicendum potius Lamechum adhibuisse honorificum hic appellativum ad reverentiam suam erga Atavum declarandam.

§. 7. Sed & (2) consequentiam argumenti præcedentis probare nititur ex opposita mutuòque sibi respondente utriusque Oratione, Eva lata שׂוֹן קַנְיָהּ possedi Virum v. 1. & Lamechi תְּרִישׁוּ occidi Virum v. 23. Verum neque huic argumento ulla inest consequentia. Unde enim probabit, has orationes esse oppositas vel mutuò sibi respondentes? Fors quod utraqve vocem שׂוֹן continet, cum verbo primæ personæ præteriti Kal constructam? Sed hac rationè etiam mutuò sibi respondebunt verba Evæ קַנְיָהּ שׂוֹן & verba Hiram Regis Tyri שְׁלַחְתִּי מִסִּי Virum Hiram 2 Parah.

Paral. 2. 12. & consequenter Hiram iste missus ab Hiram neque
ex matre vidua erit ortus, contra 1 Reg. 7. 14. neque à Patre Tyrio,
quod utrobique asseritur; sed ab Eva immediatè genitus: Imo
nec Hiram illum sed Ischum fuisse appellatum & Cain cognomina-
tum, eadem ratione sic satis ridiculè erit concludendum. Et po-
sito, oppositas esse orationes, nondum tamen sequitur, [¶] in O-
ratione Lamechi esse nomen proprium. Si verò probare id vo-
luerit ex collatione versus 1. & 23. Gen. 4. petitionem principii
committere necessum habebit. Tantum de *Ravi* argumentis!

PUNCT. IV.

*Argumenta Autorum, qui per Dativum: DOMINO, item per
Genitivum: DOMINI exponunt, refellit.*

S. 1.

Calvino & Paræo in Calv. orth. p. 154. contententibus, [¶]
h. l. Dativum notare, quasi Eva de filio sibi gratulata, eundem
DEO tanquam generis sui primitias obtulerit, respondemus in
genere (1) opponendo ipsius Drusii de hac sententia iudicium: in
Not. enim ad h. l. *minùs*, inquit, *se mihi probat illud, ut sit [¶] pro [¶]*
quasi דתתיהו Domino. (2) dicendo, æquè absurdè h. l. per Dativum
reddi, ac si parallelum locum supra laudatum Gen. 26. 34. Et ac-
cepit (Esaü) uxorem [¶] Juditham, ita vellemus interpretari: *Esaü*
duxit uxorem, quam offerret [¶] Judithæ, primitias sc. matrimonii.

S. 2. Quod vero in specie attinet locum, quem oppo-
nunt, Lev. 16. 15. *ועשה את דמו כדם חטאת*: Et *faciet san-*
guini ejus (juxta Paræum) *sicut fecit sanguini vituli*, Resp. Dissimile
esse exemplum: Nam verbum *עשה* minimè h. l. notat *influxum*
productivum, quasi sanguinem facere l. producere debeat S. Sa-
cerdos, sed tantum *modum agendi sc. producendi*. Rectius e. [¶] h.
l. post verbum non transitivum redditur per *cum*, uti aliàs solet;
Unde & mox cum Dativo *דמו* construitur & Luth. rectè red-
dit: *Er soll mit seinem Blut thun / wie Er mit des Farren Blut*
gethan hat.

S. 3. Tandem qui per *Genitivum* h. m. locum interpretari
tur: *possedi Virum DOMINI*, provocare possent ad locum Jof. 11. 9.
plena est terra דתתיהו ארעה *cognitione Domini*, Item ad Deut. 10.

12. & alia quæ supra adduximus m. 1. punct. 3. §. 5. n. 6. ubi constructionem particulæ *AN* exposuimus diximusq; illam juxta nonnullos etiam Genitivum notare. Verùm Resp. (1) etiam hæc loca sunt dissimilia (2.) monuimus l. c. rectius dici Jes. 11. aliisque locis ibi citatis, Accusativum per Ebraismum esse pro Genitivo positum, ita ut nomen verbale e. c. *אָרְבֵּי* cognitio Jes. 11. 9. mediante particulâ *AN* regat verbi sui casum, sc. Accusativum. Interim habemus hic, quo priorem B. Lutheri versionem: *Ich habe überkommen den Mann des Herrn* (conf. m. 1. punct. 2. §. 6.) excusemus simulque *Sixtinum ab Amama* & alios redarguamus, qui per Amamæ vestigia ducti, priorem illam Megalandri versionem planè inexcusabilem contendunt, ejusque verba ex Anteb. Bibl. p. m. 372. allegant: *Hanc versionem* (Lutheri per Genit.) *quæ excusam non invenio; ubi enim audium vel lectum est, AN Genitivi Articulum esse?*

PUNCT. V.

Nostram Orthodoxorum sententiam ab Exceptionibus heterodoxorum liberat.

§. 1.

Vilis ita præcipuis adversarum interpretationum fundamentis, nunc etiam paucis, quæ nostræ obijciuntur à *Calvino* ejusque *Seſſatoribus*, uti & *Judeis* ac *Novatoribus* quibusdam, Exceptiones, partim rem ipsam, partim verba textus Ebraei respicientes, diluemus. Nam (1) *Calvinus* excipit, nostram interpretationem esse nimis subtilem. Sed Resp. hæc dici non probari: Eadem ergo facilitate à nobis rejiciuntur, quæ afferuntur. Quod v. nostra sententia non sit subtilis, sed simplicissima, jam supra est ostensum m. 2. punct. 3. §. 8. Meritò igitur *calvum* illum censores reprehendit *Hunnus*, in præfat. super Artic. Trin. & in *Calv. Judaiz.* p. 13.

§. 2. *Petrus* verò Patriarchæ sui patrocinium contra *Rumulum* nostrum suscepturus, cumque ab omni *negotio* suspicione liberaturus, in *Comment. Gen.* p. 640. & *Calv.* orthodoxo p. 175. non subtilia sed crassa bene multa nobis objicit. Nam dicit illam (1) *frivolam* & *infirmam*, quia sit ex Grammatica, tantæque

E

rei

rei (*Hebr. שְׂפָרְוֹת* afferendæ) nimis infirmum esse argumentum ex
 Grammatica petitur, (2) non congruere historia (3) nec fidei, & (4)
 à Judæis facile eludi, & (5) eadem se nostros turpiter dare. Sed Resp.
 ad (1) cum negando consequentiam majoris prosyllogismi, tum
 invertendo argumentum: Nimirum quia est Grammatica inter-
 pretatio, E. non est infirma sed firmissima: Grammatica enim
 non est causa infirmitatis, sed firmissimæ probationis, quando se,
 textum vel literam curatè considerat, & constructionem ordinat:
 Necesse enim est ut literam vel textum priùs Grammaticè intelli-
 gamus, quàm eundem ad conclusionis alicujus Theologicæ pro-
 bationem adhibeamus. Et quis ignorat, Grammaticum Scri-
 pturæ sensum esse conclusionum Theologicarum fundamentum?
 Rectè ergo *Waltherus* in Off. Bibl. p. 680. *Argumenta firmiora & in-
 tiora peti non possunt, quàm quæ ex Grammatica & loquendi more à
 Spiritu S. usurpato arcessuntur.* Ad (2) negando & provocando
 ad argumentum sententiæ nostræ quintum, à *Contextus coheren-
 tia* delutum, m. 2. punct. 3. §. 5. Ad (3) itidem negando & pro-
 vocando ad idem argumentum, item ad illa Scripturarum V. T.
 loca, quæ Messiam esse DEUM & hominem testantur, unde V. T.
 fideles cognoscere potuerunt Messiam futurum esse *שְׂפָרְוֹת*,
 Conf. seq. §. & infra Sect. II. m. 1. punct. 1. Consect. 2. & 5. Ad
 (4) Resp. 1. per instantiam: nam & alia V. T. dicta, eademque claris-
 sima e. c. Gen. 12. 3. c. 49. 10. Jesh. 9. 6. Jer. 23. 6. &c. à Judæis elu-
 duntur, imò & totum N. T. rejicitur. 2. Disting. inter illud, quod
 fit *jure* & de *facto*, item *verè* & *apparenter* Novi Ego Rabbinos,
 qui certè argumenta nostræ sententiæ, præsertim è Grammatica
 eoràm exposita & parallelis firmata, cludere haut potuerunt.
 Idem expertus testatur *D. Johan. Müllerus* in *Judaism.* p. 127. Ad
 (5) Resp. 1. negando 2. fortius opponendo: urinam sese non tur-
 piter & nobis & Judæis darent Reformati, dum hujusmodi loca,
 fidei veterum in Messiam *שְׂפָרְוֹת* argumenta, quantum in se
 est, eludendo, Judæis causam præbent, & fenestram Judaicæ im-
 pietati aperiant.

§. 3. Eodem ferè tendit *Amama* l. c. p. 374. dicens: nos la-
 besatiare arduum de *Christi Deitate Articulum*, quò incerta hujusmodi

& ficulnea testimonia, quibus ille non eget, pro apodicticis & firmis ob-
 tradimus, & audere se afferere, nihil in universa Scriptura esse certi, si
 hic Articulus non firmissimis in Scriptura S. fundamentis nititur. Simi-
 liter Rivetus, Comm. in Gen. Exerc. 44. Nallos magis Judaismus
 & Arianismum jurare, quam illos, qui hac similibusq; sententiis utuntur
 & nullam faciunt argumentorum delectum. Sed Resp. (1) Canonem
 quidem à Sixtino ab Amama productum esse bonum, applica-
 tionem vero pessimam, è superius adductis luculenter constat.
 (2) Neque nos primario & immediatè huic locum arduo de Chri-
 sti Deitate articulo supponimus, sed eo præsertim sine produci-
 mus, ut ostendamus, priscis quoque V. T. fidelibus, quoad rem,
 futurum Messiam fuisse creditum non modò hominem sed &
 DEUM; quod certè Judæi aliique Interpp. hinc Judaizantes, cum
 auxiliari Syncretistarum cõhorte, inficiantur. Conf. Sect. II. m.
 1. punct. 1. Confect. 2. & punct. 2. §. 1. Illustramus vero hujusmo-
 di testimonium vel argumentum pluribus Scripturarum V. T. lo-
 cis, Deitatem Messiaæ afferentibus e. c. Jes. 9. 6. Jer. 23. 6. Mich. 5. 2.
 & c. quibus Amama cum Affectis suis non refragatur. Conf. Sect.
 2. m. 1. punct. 1. confect. 2. 3. & 5. Ut adeo hic locus noster per
 illa, & illa per hunc mutuo juvenatur, horumq; locorum collatio-
 ne Arianæ & Judæi sic satis stringantur. Neque (3) incertum aut
 ficulneum dici argumentum vel testimonium potest, quod certo
 & irrefragabili sensu jam exposito gaudet, quodque non ficulneis
 sed firmissimis, pauloque ante citatis nititur fundamentis. Et (4)
 quo tandem colore ficulneum illud agnitæ divinitatis præsidium
 vel argumentum proclamare potest, qui nondū evicit, וְיִרְאוּ
 הוּא, non esse Accusativum.

§. 4. Idem Amama, & Rivetus, item Paræus & alii commu-
 niter objiciunt gravissimum Evæ errorem, quod scilicet stante nostra
 interpretatione ignoraverit, promissum Messiam fore semen Mulieris h. e.
 filium Virginis, quod tamen diserte ei fuerit revelatum: non enim igno-
 raverit Cainum esse Viri semen. Et inspecie Amama hoc incomodum
 dicit omnium gravissimum, quo nostra hæc sententia prematur. Unde
 sic concludit: E. Eva non putavit se edidisse Messiam. Rivetus vero
 Exerc. 42. in Gen. ita argumentatur: Si Evæ hoc mysterium de in-

E 2

CARNA-

carnatione ipsius DEI fuerit cognitum, non potuit etiam ignorare mysterium illud tale esse debere, ut Mulier sine Viri opera. conceperet filium, praesertim si hoc mysterium ipsi (secundum nos) fuerit ex Oraculo divino de semine Mulieris cognitum, intellecta sc. Muliere pro virgine, & consequenter nunquam ita fuisset hallucinata, ut existimaret DEUM assumpturum esse carnem ex cohabitatione Viri cum Muliere. Resp. (1) fateamur, nonnullos quidem hanc objectionem movisse, ut statuerent, Evam non putasse, quod Messiam ediderit pariendo Cainum; sed recordatam Messiae sibi & marito promissi, dicere voluisse Scio me vera fide possidere Virum Jehovam. Conf. supr. m. 1. punct. 2. §. ult. Nobis tamen exceptio illa non videtur tanta, ut à communiori etque genuina loci interpretatione, de acquisitione Viri-Jehovae per generationem (conf. supr. m. 2. punct. 1. §. 1. & punct. 2. §. 4.) quam tot argumenta m. 2. punct. 3. allata sudent, dimovere nos queat. Sufficit enim quod Eva rem ipsam & quod palmarium erat, sive mysterii de Messia medullam & substantiam noverit, scilicet DEUM esse incarnandum & contritorem Serpentis infernalis sive generis humani Redemptorem fore DEUM - Hominem, erroremque in circumstantiis individui, temporis & Virginitatis Matris ipso eventu fuisse correctum. (2) Neg. Consequentiam argumenti à Riveto propositi, quia (1) Eva (ut iam supra monuimus m. 2. punct. 3. §. 5.) dum praecipit voti, ex abundantia cordis, in haec verba erupit, nullas vel minus sufficientes de sensu promissionis divinae, vel de virgine, Matre Seminis promissi, cogitationes suscepit, neque diu, in praecipiti quidem voto, deliberavit, an Mater haec virgo, an uxor esset futura, nec ita praecise per mulierem, cujus Oraculum illud divinum meminit, Virginem intellexit (2) falsum, quod à Riveto & Amama supponitur, scil. Evae hoc disertè revelatum fuisse, Messiam fore filium Virginis. Equidem quod Messias futurus esset משיח & homo, scire poterat ex Oraculo de Semine Mulieris, caput Serpentis infernalis contritorem; contritio enim capitis serpentini, i.e. potestatis Diabolicae, opus erat divinum; at verò Messiam fore semen Mulieris tantum, vel nasciturum ex virgine, Eva ex illo evidenter & sine formidine contrarii scire non poterat; Semen enim Mulieris tam Virginealem partum

pactum, quàm qui fit juxta communem naturæ cursum, notat
tunc potuit. (3) Notum est, quod uti Sol non statim pleno juba-
re exoritur, ita & lux Evangelii ac revelationis mysterii incarna-
tionis filii DEI suos habuerit gradus & augmenta successiva. Ma-
jor enim lux Evangelii fuit sub Abrahamo & Jacobo, quàm sub
Adamo; Major sub Davide, adhuc Major sub Jesaia, qui quasi E-
vangelistæ functus officio, *Matrem Messia* futuram esse *Virginem* ex-
pressè prædixit c. 7. ejusque passionem, crucifixionem, mortem, se-
pulturam & resurrectionem descripsit &c. In prima ergo Ecclesiæ
infantia sub Adamo simpliciter creditum est, nasciturum aliquan-
do contritorem Satanz & Redemptorem generis humani, illumque
fore DEum & hominem. (4) Neque mirum est Evam ignorasse
hanc Virginitatis Matris Messia circumstantiam, cum jam tem-
pore exhibitæ Messia, paulò ante manifestationem ejus, mysterium
hoc non satis intellexerint vel de eo præcisè non cogitarint Ju-
dæorum Principes & Doctores. Conf. Joh. 1. 19. seqq. Et quos non
foverunt de Christo errores ipsi ejus Discipuli & Auditores? Clau-
dimus ergo hanc exceptionem verbis Gerhardi, ex Comment. in
Gen. p. 129. *Si in patriarchali Ecclesia tam fuisset perspicuum, Messiam à
Virgine conceptum iri, non putasset Lamechus, filium suum Noachum
Messiam. Imò post Esaiæ vaticinium ne quidem constabat communiter,
Messiam fore tantum Mulieris filium: aliàs Johannem Bapt. non habuis-
set pro Messia Synedrium &c.*

§. 5. Ulterius nobis, aliquantum Evæ errorem, in circum-
stantiis scilicet, concedentibus, sic obloquitur Amama l. c. p. 375. to-
tum (si posset) argumentum nostrum eversurus, è manibusque no-
stris telum adeo bellicum & vibrans erepturus: *Sitam turpiter de-
cepta fuit in individuo, ignorans illud mysterium, Messiam non ex concu-
bitu Viri, sed ex muliere tantum nasciturum, nunquid facile erit Ariano
vel Judæo dicere, eam in eo quoque fuisse deceptam, quod Messiam Je-
suum fore crediderit.* Et paulò post subjungit verba Paræi:
*Pietas suadet, de fide Matris Evæ rectè sentire, eam nempe scivisse & cre-
didisse Messiam futurum non modo DEum sed & semen mulieris i. e. Fili-
um Virginis, non Viri.* Sed Resp. (1) Negando Conseq. Error enim
in circumstantiis quibusdam non simul error est in re ipsa, ne-
que veram rei ipsius assertionem vel fidem in re, sc. *Je-
suum*

E 3

Messia

Messia tollit, quàm certè rem non tantùm præsens Evæ effatum per Accusativum מתי מן clarè satis ostendit, sed plura etiam Scripturarum loca paulò antè citata, & infra Sectione posteriori ulterius urgenda, evidenter probant. Quinimò hæc ipsa loca, Evam in *Ἰσραήλ* Messia credita minimè fuisse deceptam, evincunt. (2) Negamus, nos minùs rectè & contrà Reformatos rectius de fide Matris Evæ sentire: annon enim rectius de fide ejus sentiunt, qui firmissimis adducti argumentis statuunt, Evam in re ipsa & substantia fidei rectè sensitisse & Messiam *Ἰσραήλ* credidisse, licet omnes ejus circumstantias, pro illa Ecclesie infantia, non æquè sciverit, vel præcepti voti non præcisè consideraverit, illudque excusant: quàm qui spretis tot argumentis evidentibus, simpliciter negant, illam fidei confessionem de Messia *Ἰσραήλ* edidisse?

§. 6. Rivetus excipit, nullo sententiam nostram argumento, præterquam Grammatico, fulciri; hoc autem quàm leve sit ex eo patere, quod propositionem universalem pro fundamento substernere non possumus, nempe: ubicunq; reperitur Articulus *Ἰσραήλ* ante aliquod nomen, ibi est nota Accusativi; cum propositio universaliter accepta sit falsa, particulariter verò sumpta sit ridicula. Resp. (1) falsum id, sententiam hanc nullo fulciri argumento præterquam Grammatico. Conf. sup. m. 2. punct. 3 (2) falsum quoque Argumentum Grammaticum esse leve. Conf. præced. §. 2. (3) falsa denique probatio levitatis, quod scil. propositionem universalem Grammatico nostro argumento substernere pro fundamento nequeamus. Est enim falsa est propositio universaliter accepta, prout illam Rivetus format: *Ubicunq; reperitur Articulus Ἰσραήλ ante aliquod nomen, ibi est Accus. casus nota*: fallam enim evincunt loca, superius m. 2. punct. i. §. 1. n. 3. & seqq. producta, scil. Gen. 5. 23. c. 6. 9. Exod. 1. 1. 2. Sam. 7. 12. Jeli. 28. 15. c. 63. 11. &c. in quibus *Ἰσραήλ* ante nomen non est Accusat. nota, sed præpositio valens idem quod *ὅτι cum* &c. falsa tamen non est universaliter accepta, prout nos illam supra formavimus: *Ubicunq; particula Ἰσραήλ immediatè post verbum Activum & transitivum reperitur & ab Activo regitur, semper est nota Accus. casus, & quidem in specie duobus Substantivis (post Activum) interposita, quorum alterum est*

est Appellativum, alterum proprium, semper designat duorum Accusativorum
tum Appositionem. In exemplis vero à Riveto aliisque contradi-
centibus nostræ sententiæ oppositis, reperitur וְנָן vel (1) post
Neutrū s. intransitivum, vel (2) mediatè saltem post Activum, me-
diante sc. alio nomine vel pronom. cum quo verbum illud Acti-
vum jam modo est constructum, vel (3) non reperitur interposi-
tum duobus Substantivis, quorum alterum est Appell. alterum
verò proprium &c. Conf. supr. m. 2. p. 1. §. 1. n. 1. 2. 3. & 4.

§. 8. Drusius & ex illo Rivetus l. c. item Ravius l. c. p. 175;
excipiunt: Si Eva per appositionem dicere voluisset: possedi Virum Do-
minum, tunc Articulus וְנָן geminandus fuisset h. m. וְנָן וְנָן
וְנָן, quomodo seqv. v. 2. Gen. 4. dicitur וְנָן וְנָן וְנָן
וְנָן וְנָן וְנָן וְנָן וְנָן, & Zach. 11. 10. Resp. Non diffitemur,
passim Ebræos in hujusmodi appositione Articulum וְנָן eleganter
geminare: Conf. omnia illa appositionis exempla, supra abs
nobis adducta, exceptis sex prioribus. M. 2. punct. 3. §. 2. Quid?
quod Gen. 22. 2. particula וְנָן tribus omnino vicibus in uno appo-
sitionis exemplo adhibetur; sed perpetuum illud non esse, sex illa
priora appositionis exempla paulò ante jam excepta, eademque
planè parallela, sequenti §. 4. citati puncti & membri reprodu-
cta, satis superque probant: in illis enim וְנָן non geminatur, licet
appositio sole meridiano clarior elucescat. Hinc & ipse Amama,
qui ceteroqvi adversæ Drusii sententiæ maximopere suffragatur
nostræque simul refragatur, ita ad hanc exceptionem Drusianam
respondere l. c. p. m. 374 veritatis evidentiam coactus est: non celabo
tamen, non adeo perpetuum esse illum loquendi modum, ut non admit-
tat exceptionem: Ecce enim locum Ezech. 4. 1. qui ipse ex parallelis
est jam, à nobis reproductus,

§. 8. Idem Amama p. 375. missà hac Exceptione, ad aliam con-
fugit, plusculumque roboris habituram esse suæ parti exceptionem pu-
tat, si dicatur, pronomen וְנָן vel וְנָן Virum hunc vel Virum illum, vel
saltem Articulum וְנָן voci וְנָן præfigendum fuisse, si Eva ad promissionem
illam de Semine mulieris respexisset. Sed Resp. neque illam Exce-
ptionem Amamæ plus roboris habere quam Drusii: siquidem
nec illud perpetuum est, ut semper וְנָן Articulare Nominibus cer-
tum

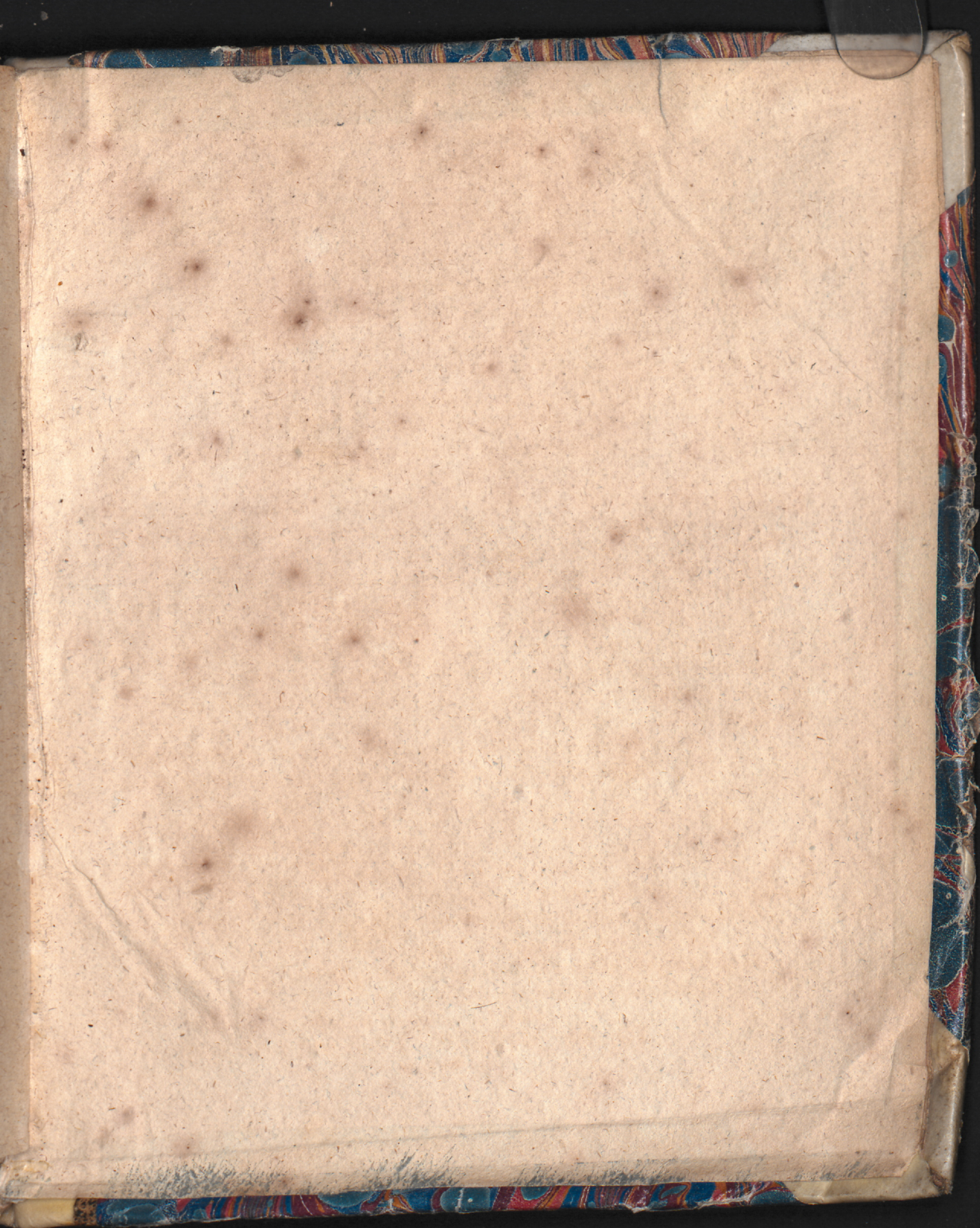
tum & singulare subjectum denotantibus præfigatur: Imò & falsa est hypothesis, quod ubi habetur \aleph demonstrativum, ibi certum semper individuum intelligatur, & simul fallacia cautæ, quod \aleph demonstrativum semper addatur propterea ut significetur individuum: unde nec individuum non notatur, ubi \aleph non præfigitur. Ecce enim primò ex multis locum Gen. 49. 9. ubi voce \aleph Patriarcha Jacobus digitum ad Messiam intendit, quod ipse *Amama* in Antibarb. Bibl. ad l. c. p. m. 448. ex professo inculcat dicens: *vocem \aleph esse formæ קיטור, קיטור & significare SOSPITATOREM, TRANQVILLATOREM, OMNIS TRANQVILLATIONIS AUTOREM, ut \aleph sit thematis (Radicalis) *שׂוּבָה, à themate \aleph , unde \aleph Schabwah, tranquillitas, ut vel hinc videas, quanta sit inter duo isthæc nomina SILOH & JESUS affinitas.* Jam autem vox illa \aleph sine \aleph Articulari legitur, etiamsi certum & singulare subjectum, eundem scil. Messiam, designat. Deinde conferantur loca parallela præced. m. 2. punct. 3. §. 4. producta, in quibus certè Articulus \aleph substantivis \aleph , Gen. 26. 34. \aleph Jer. 17. 13. \aleph Ezech. 4. 1. \aleph Reg. 11. 14. 23. licet vel maximè certa & singularia notent subjecta, non legitur præfixus. Unde *Hakspanius*, qui ceteroqvi recensitis aliorum sententiis suum suspendere iudicium maluit, in Not. Theol. Phil. ad h. l. isti *Amama* exceptioni parallelum opponit locum Gen. 26. 34.*

§. 9. Alii *Accentum* distinctivum Regem minorem *Tipcha* in voce \aleph , tanquam obstaculum appositionis inter \aleph & \aleph opponunt. Sed hujus exceptionis solida resolutio petenda est ex punct. 3. §. 4. præced. membri 2. ubi adductis pluribus parallelis ostensum est, tantum abesse, ut *Tipcha* hîc obstat appositioni, ut eandem potiùs reddat luculentiorè & *ἐμφανιστέραν*. Atq; ita omnes contradicentium rationes & exceptiones, partim ex ipsa, partim ex verbis Ebræi textus desumptæ, sua infirmitate cadunt, & contrà interpretatio nostra, quæ *ἀποβλήθη* dicens:

acquisivi (genui) Virum in Jehova, ad Messiam respexit illumq;

Deum-Hominem confessa fuit, adhuc ἀνύμφη καὶ ἄ-

νύμφη perstat. Et tantùm de genuino Loci sensu!

fluente Nili & ex his expectatam anni fructu
pietati. Imò malim ut nunquam flumina
excandationibus pellicitur & sacrificiis
verò postea pejus habuit Resp. Roma
Nilus agrorum canonicorum irrigato
dictione intumuit, ita largè se effudit u
trarium metum conjecti Aegyptii, ne
pertimuerint. XVIII.

Sed ad ultimum est accedendum
maria cœlis, per quæ Auctor nostri libri
quàm Solem & Lunam, quæ sunt lumina
spicui per se visibiles, quibusq; mediantib
omnia. Arist. l. 3. de anima c. 3. Sol Aegypt
Græcis summae venerationi fuit. Pe
maximus Deorum dictus, ut & de A
quod maximum Deum solem agnove
& Floridani eum adorant hanc ob ca
re suo omnia producat; unde cibum
ri & sacra facturi partem de esca Sole
Ultima Floridanorum subditi. vid. A
35. paulò ante quàm ver inciperet, te
nibus instructum, obtimis herbis con
cornibus collo & ventri fructus selec
Ornatam pellem cum tibiis & cantio
nissimâ procerissimæ arbori impone
re orienti obversis. Preces suas sum
Solem effundebant, supplices rogant
jam obtulisset fructus iterum produc
quidam eorum Rex, teste Gothofr. in
cum hoste pugnandum esset, victoria
XIX.

Ex recentiori historiâ hæc pauca
C 2

eposuisse
re verâ
Anne
rtè, sed
a bene
in con
rentur,
t lumi
itelligit
tus per
cetera o
ibus &
Jagetis
feritur,
mensis
d calo
umptu
jiciunt.
mi icon
m cor
uebant,
gabant.
e amœ
& pecto
tiâ erga
odi quos
r. Est &
cùm ipsi
catus.

e Grön
lan.

